

**DE
BRANDSTICHTING
, OF DE
ONSCHULDIG...**

Christian Heinrich Spiess

25447
183742
De Brandstichting

OF

DE ONSCHULDIG VEROORDEELDE.

Tooneelspel in Vier Bedrijven.

VOOR HET HOLLANDSCHE TOONEEL BEWERKT

NAAR HET HOOGDUITSCH

VAN

SPIESZ,

Schrijver van „de Gevolgen van een eenigen Leugen”

TWEEDE DRUK.

AMSTERDAM,
M. WESTERMAN & ZON.

1871.

*Deze week is gedrukt ten Drukke
van de uitgeverij M. Westerman & Zoon
in Amsterdam, 20 Febr. 1871.*

*Verzorgd door de uitgeverij M. Westerman & Zoon
aan het Koninklijk Tooneel
in Amsterdam, 25 Januarij 1871.*

PERSONEN.

DE VORST.

Generaal WANGEN.

Generaal SCHLENSHEIM, *in vijandelijke dienst.*

Majoor SALGO.

Ridmeester ERLAU.

Mevrouw ERLAU, *zijne Moeder.*

SOPHIA, *zijne Vrouw.*

FRITS, *hun Zoon.*

BING, *Adjutant van den Vorst.*

EEN LUITENANT VAN DE WACHT.

MICHEL, *een oude Boer.*

ANNA, *zijne Vrouw.*

TWEE SCHILDWACHTEN.

EEN AUDITEUR.

Officieren, Onderofficieren en Soldaten.

*Het tooneel speelt gedeeltelijk in een Dorp, gedeeltelijk
in eene naburige Stad.*

DE BRANDSTICHTING,
OF
DE ONSCHULDIG VEROORDEELDE.
TOONEELSPEL.

E E R S T E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

*Eene opene plaats met boomen: aan de eene zijde eene
boerenhut, voor welke twee SCHILDWACHTEN staan;
op den achtergrond eenige tenten; het is vroeg
in den morgen.*

EERSTE SCHILDWACHT. Deze nacht was een der verschrikkelijkste van mijn leven. Ik wou wel weten wat dat kanonneren tegen middernacht te beduiden heeft gehad.

TWEEDE SCHILDWACHT. Dat zullen wij weldra gewaar worden; waarschijnlijk weder eene kleine schermutseling tusschen onze en de vijandelijke piketten. Jongens, kameraad! waren wij daarbij geweest!

EERSTE SCHILDWACHT. Ja, dat spijt mij weerga's; het is maar jammer dat het zoo donker was: het was juist geen nacht, om elkander roemrijk den mantel uit te vegen.

TWEEDE SCHILDWACHT. Dat wel niet! maar voor die schurken van deserteurs zooveel te beter.

EERSTE SCHILDWACHT. Weet gij wel, dat ons regiment alleen sinds korten tijd dertig knevelbaarden verloor?

TWEEDE SCHILDWACHT. Laat hen loopen, kameraad! liever desertie dan ziekte of sterfte in het leger: het eerste neemt slechts deugnieten weg; het andere daarentegen treft ook menigen braven kerel.

EERSTE SCHILDWACHT. Ja! als men de vijandelijke deserteurs gelooven mag, dan sterven ze daar als katten.... A propos! weet men nog niet, waarom gisteren vroeg de wachtmeester Zelle, van Erlau's eskadron, gedeserteerd is?

TWEEDE SCHILDWACHT. Neen: mij is de zaak onbegrijpelijk: hij stond bij het regiment in zulk een goed aanzien; ik zelf had lijf en ziel voor dien hazenvoet gegeven... Halt, broeder! bij het geweer!

TWEEDE TOONEEL.

Eenige OFFICIEREN komen op het tooneel, zij gaan af en aan; onder hen is de Ridmeester ERLAU; eenigen tijd daarna komt de Generaal WANGEN uit de hut.

WANGEN. Ha! goeden morgen, mijne heeren! (*Tegen Erlau.*) Goeden morgen, heer Ridmeester!

ERLAU. Uwe Excellentie heeft mij laten roepen.

WANGEN. Dat heb ik: de Koning wil u spreken.

ERLAU. De Koning?.... mij?

WANGEN. Hij heeft met genadig welgevallen van de door u op gisteren betoonde dapperheid gehoord, en wil u bedanken.

ERLAU, *met bescheidene verlegenheid*. Ik deed niets dan mijn' schuldigen pligt, uwe Excellentie!

WANGEN. Gij hebt wonderen van dapperheid verrigt. Het vijandelijke korps was immers driemaal sterker dan het uwe; de plaats waar gij streedt bekrompen; en dan nog bij zulke omstandigheden, op zulk eene beslissende wijze te zegevieren, dat bewijst doorzigt en dapperheid.

ERLAU, *als voren*. Uwe Excellentie!..

WANGEN. De gevangen Generaal zal zich niet hebben voorgesteld dat hij bij ons winterkwartier houden moest; ook schijnt hij reeds oud te zijn.

ERLAU. Hij vocht met het vuur eens jongelings, eer hij zich overgaf; zijne eigene spionnen hebben hem in mijn net gevoerd, terwijl zij hem mijn kommando als een' zeke- ren buit afschilderden. Hij meende deze gelegenheid ten nutte van zijnen monarch aan te wenden. Dat ik, tot mijn eigen geluk, waakzaam was; dat ik hem met de helft van zijn korps gevangen nam....

WANGEN. Was de vrucht uwer dapperheid! geene verdere omwegen. In vertrouwen gezegd: de Koning heeft voor dit knoopsgat reeds iets in gereedheid. Doch herinner u steeds, dat de orde, die gij verkrijgen zult, minder tot belooning dan tot aanmoediging moet strekken.

DERDE T O O N E E L.

De vorigen, MICHEL, ANNA.

MICHEL. Goeden morgen, genadige heer Generaal! hoe gaat het? hoe hebt gij geslapen? Was de Vorst mijne Majesteit maar opgestaan!

WANGEN. Waarom, oude! waarom?

MICHEL. Ik wilde gaarne weten, hoe hij in mijn bed geslapen heeft. O! ik sterf van vreugde, als hij tot mij zegt: Michel! uw bed is goed. (*Verheugd tegen zijne vrouw.*) Anna! lieve Anna! de Majesteit van onzen Vorst slaapt heden op ons bed!

ANNA. Die goede Vorst! Het is reeds acht ure, en nog slaapt hij! Maar ik heb ook zijn bedje opgemaakt, dat zich geene Majesteit behoeft te schamen er op te slapen.

MICHEL. De heer Generaal mag mij gelooven: ik heb heden nacht geen oog toegedaan: de Majesteit van mijn' Vorst in mijn huis, onder mijn dak, en daarbij op mijn bed te hebben liggen.... wie kan dan slapen?

ANNA. Ja, dat is een groot geluk!

MICHEL. Het is nu twintig jaar geleden dat mijn testament gemaakt is; maar morgen wordt het weder veranderd.

WANGEN. Waarom, goede oude?

MICHEL. Wel, ik heb tien zonen; en als ik eens sterf, dan zouden er moord en doodslag geschieden. Ieder van hen zal het bed willen hebben, waarop onze genadige Vorst, waarop mijne Majesteit geslapen heeft; en daarom moet ik het wel nader vaststellen en het slechts één van hen ver-
maken. Jakob zal het hebben, wijl hij drie jaren in dienst is geweest; en deze zal het weder zijn liefste kind vermaken, en zoo verder, opdat het bij de erven van Hans Michel Lebrecht blijft: geen mensch mag voortaan meer op dat bed slapen!

ANNA. Maar, lieve man! ik heb dezen nacht nog eene

andere gedachte gehad: gij weet, met Paschen vieren wij onze zilveren bruiloft, en dan....

MICHEL. Zullen wij weder daarop slapen; gij hebt gelijk; en dan, als Jakob met Liesje van den waard trouwt, moeten zij in den bruilofts-nacht daarop slapen; en krijgen zij een' jongen, dan moet hij soldaat worden; en als hij dan eens in eenen veldslag uitmunt, en de Vorst van zijne Majesteit vraagt hem: wel, hoe komt het, goede vriend! dat gij u zoo braaf gedraagt? dan moet hij antwoorden: uw Vorst, mijne Majesteit! mijn vader en mijne moeder hebben op dat bed geslapen, waarop mijns vaders Majesteit, uw Vorst, voor zoo en zoo veel jaren ook eens geslapen hebben.

WANGEN, *lagchende*. Ei! ei!

MICHEL. Met je permissie, mijne heeren! wat gebruikt de Vorst van zijne Majesteit alzoó voor zijn ontbijt? Koffij heb ik niet, maar brood, boter en melk, zooals er in den omtrek geen te vinden is. Och, Generaaltje! zeg hem toch, dat hij er wat van gebruikt: dat zoude eene nieuwe vreugde voor ons zijn. (*Hij gaat naar de hut.*) Ik word nog gek van blijdschap.... (*Tegen de Soldaten.*) Mijne heeren, presenteert het geweer! ik ben de waard van den Vorst! Och, genadige heer Generaal, laat die heeren toch eens voor mij presenteren!

WANGEN, *lagchende*. Dat gaat zóó niet, mijn vriend! dat gaat niet.

MICHEL. Waarom niet? ik dacht als de Majesteit van den Vorst op mijn bed sliep, zoo zoudt gij ook wel eens voor mij kunnen laten presenteren.

WANGEN, *zacht tegen den Officier.* Waarom zoude ik hem, in zijne eerlijke eenvoudigheid, deze vreugde ontzeggen? (*Ter zijde tegen de Wachten.*) Als ware het voor mij zelve. (*De Wachten presenteren het geweer.*)

MICHEL, *vol vreugde.* Ziet gij, Anna! ziet gij? Nu moet gij het mij Zondag in de herberg helpen onthouden, dat ze voor mij gepresenteerd hebben. (*Terwijl hij in huis wil gaan.*) Goeden morgen, mijne heeren, goeden morgen! (*Men hoort veldmuzijk.*) Wat is dat?

WANGEN. De Vorst is opgestaan.

MICHEL. Jongens, dan moet ik voort. (*Hij loopt met Anna weg. Wangen wil hem volgen.*)

VIERDE TONEEL.

De vorigen, EEN OFFICIER met het rapport.

WANGEN, *terugkomende.* Wat brengt gij?

DE OFFICIER *overhandigt een papier.* Aan zijne Majesteit.

WANGEN. Van wien?

DE OFFICIER. Van den Generaal Thurneizen.

WANGEN. Geef hier, ik heb de orde. (*Nadat hij gelezen heeft, tot de omstanders.*) De vijand heeft gisteren om één uur des nachts den Muhldorper heuvel willen bezetten; Generaal Thurneizen heeft hem echter met verlies teruggeslagen, en zeventig man benevens drie officieren gevangen gemaakt.

V I J F D E T O O N E E L.

De vorigen, DE VORST, MICHEL, ANNA, OFFICIEREN.

DE VORST. Dat heet eerst lang slapen, het is reeds acht ure; Michel! ik ben met uw bed maar weinig tevreden.

MICHEL, *verschrikt*. Waarom, uwe Majesteit?

DE VORST. Het was te goed voor een' soldaat, en heeft mij te lang opgehouden.

MICHEL. O! is het anders niet? ik was reeds drommels geschrikt, uw Vorst, mijne Majesteit!

DE VORST, *legen Wangen*. Niets nieuws voorgevallen?

WANGEN. Zoo op het oogenblik is van den Generaal Thurneizen het rapport ingekomen. (*Hij overhandigt het.*)

DE VORST, *leest*. Hm! braaf, Thurneizen! zeer braaf! (*Tegen Wangen.*) Naar het schijnt, zullen wij ditmaal geen rustig winterkwartier hebben. Is de Ridmeester hier, die zich gisteren zoo dapper gekweten heeft?

WANGEN. Ja, uwe Majesteit! (*Wangen wenkt Erlau, die met eene buiging voortreedt.*)

DE VORST. Braaf, mijn beste! Gij hebt u gisteren dapper gehouden.

ERLAU. Ik deed mijn' plicht, Sire!

DE VORST. Goed, en de mijne is — u daarvoor te beloonen. (*Hij wenkt Wangen, die hem een pakje overreikt, uit hetwelk de Vorst eene ridderorde neemt.*) Draag dit tot een aandenken aan uwen moed, (*hij overhandigt Erlau de orde*) en mijne genegenheid.

ERLAU. Ik voel mij onbekwaam, uwe Majesteit naar behooren te danken: slechts de dood kan mij dit teeken van de goedkeuring mijns Monarchs ontnemen.

ZESDE TOONEEL.

De vorigen; Adjudant BING.

DE VORST. Wat is het? wat wilt gij?

BING. De Generaal, die gisteren gevangen is genomen, wenscht zoodra mogelijk uwe Majesteit te spreken.

DE VORST. Breng hem herwaarts. (*De Adjudant vertrekt.*)

ZEVENDE TOONEEL.

De vorigen, SCHLENSHEIM, die gedurende dit tooneel door den Adjudant opgebragt wordt, en op den achtergrond tot nader bevel van den Vorst blijft staan.

DE VORST, *tegen Erlau.* Zijt gij reeds lang Ridmeester?

ERLAU. Ik ben de jongste bij het regiment.

DE VORST. De eerste vacante plaats als Overste bij de kavallerie behoort u! (*Tegen Wangen*) Dit is mijn wil.

ERLAU. Uwe Majesteit vergeve het mij; maar deze genade is veel te groot voor mij.

DE VORST. Waarom? waarom?

ERLAU. Zooveel waardigen mannen te worden voorge trokken, dat verdien ik niet. Het ontbrak hun slechts aan de gelegenheid, om hetzelfde en nog meer te doen dan ik deed; allen denken als ik, en allen zijn bereid hun leven voor uwe Majesteit op te offeren.

DE VORST. Het is wel: uwe bescheidenheid bevalt mij; ik zal mij uwer herinneren, zonder uwe kieschheid te krenken. Uw naam is Erlau, niet waar?

ERLAU. Ja, uwe Majesteit! (*De Vorst neemt zijn' hoed af; Erlau vertrekt.*)

ACHTSTE TOONEEL.

De vorigen, zonder ERLAU.

DE VORST, *tegen Schlensheim.* Nu, heer Generaal! hoe bevalt het u bij mij?

SCHLENSHEIM. Zeer slecht, Sire!

DE VORST. Hoe zoo?

SCHLENSHEIM. Het edelste ontbreekt mij.

DE VORST. De vrijheid?

SCHLENSHEIM. Neen, Sire! die kan ik niet verlangen, en die zal mij mijn Monarch wel weder verschaffen, dewijl ik ze niet moedwillig verloren heb. Ik struikelde, en was buiten staat mij te verdedigen. Maar hetgeen mij treft, en waar ik uwe Majesteit om verzoek, is mijn degen. Ik draag dien reeds vijf-en-twintig jaren lang, heb hem nimmer van mij gelegd, en ik schaam mij als een meisje, wanneer ik naar deze zijde heen zie, en hem niet ontware. Hij was mijne vrouw — mijn kind — mijn alles. Ik schaam mij het te zeggen: maar gisteren, toen men hem mij ontnam, heb ik geweend als een kind.

DE VORST, *reikt hem zijn' eigen degen.* Hier, brave man!

SCHLENSHEIM *zonder hem aan te nemen.* Eene groote gunst, uwe Majesteit! maar de mijne ware mij nog veel liever: wij zijn elkander zoo gewoon, hebben zoo menige daad met elkander uitgevoerd.... Om u de waarheid te zeggen, hoe schoon de uwe ook zij, hij zou toch te ligt voor mij zijn. Met den houw te gelijk ter neder: dat is zoo mijne zaak, Sire!

BING. Hier is de degen van den heer Generaal.

DE VORST. Willen wij nu weder ruilen?

SCHLENSHEIM. Met genoegen! (*Hij kust eenige malen den degen.*) Welkom, waarde, trouwe reisgezel! wel mij, dat gij weder de mijne zijt! Het is waar, ik mag u niet gebruiken; maar gij zijt toch weder bij mij, strekt mij weder tot gezelschap als voorheen. — 's Morgens vroeg, Sire! als ik opsta en aan dien God denk, tot wien ik weldra zal overgaan, dan is deze degen mijn gebedenboek. Ik strek hem voor mij heen, kniel neder en dank den Schepper, dat Hij mij door de hulp van dezen trouwen medgezel zoo menig gevaar ontrukte; wil ik des avonds de tijdverveling verdrijven, zoo leg ik hem op mijnen schoot, bezie de scharden die er in zijn, en waan mij in het gewoel van den slag terug, totdat ik eindelijk insluimer.

DE VORST, *ter zijde*. Een zeldzaam man! (*Luid.*) Wilt gij de rest uwer dagen niet bij mij doorbrengen? ik zal alles aanwenden, om het u aangenaam te maken.

SCHLENSHEIM. Het gelieft uwer Majesteit met een oud krijgsman te spotten: heb ik daar aanleiding toe gegeven? Ik ben mijn vaderland getrouw: zeventig jaren was ik mijns Konings trouwste onderdaan, — en aan den rand des grafs zou ik hem verlaten!

DE VORST. Ik wilde u niet beleedigen, maar u slechts geheel leeren kennen. Daar ik uwe verknochtheid aan uwen Monarch ontdek, zoude het onregtvaardig zijn, den wensch die uit haar voortspruit, niet te bevredigen. Gij zijt van nu aan vrij, — niet meer mijn gevangene, maar kunt integendeel nog heden naar uwen Vorst terug reizen; groet

hem van mij; — wij zullen, met 's hemels wil, welligt ras weder vrienden worden.

SCHLENSHEIM. Ik dank uwe Majesteit voor deze grootmoedige denkwijze; maar veroorloof mij te blijven, zoolang mijn Koning het toelaat. Zoodra hij verneemt, dat zijn oude Schlensheim gevangen is, zal hij mij wel weder uitwisselen; opregt gesproken, ik durf mijns Konings vijanden niets schuldig blijven; mijn plicht behoort mijn' Koning geheel alleen.

DE VORST. Hoe heet gij?

SCHLENSHEIM. Sints twintig jaar heet ik, door de genade van mijn' Koning, Baron van Schlensheim, en met dit voorregt erfde ik de goederen eener verstorvene familie van dien naam. Voorheen heette ik Erlau.

DE VORST, *opmerkzaam*. Erlau? (*Tegen Wangen.*) De Ridmeester, die zoo even bij mij was, heet immers ook Erlau?

WANGEN. Ja, Sire!

DE VORST. Ik heb ook een' Erlau in mijne dienst; wellicht is deze een bloedverwant van u.

SCHLENSHEIM. Dat geloof ik niet; want van mijne familie zijn er geen in wezen.

DE VORST. Dan waart gij nimmer getrouwd?

SCHLENSHEIM. Ja, uwe Majesteit! ik was het, had vrouw en kind; maar beiden werden voor ongeveer twee-en-twintig jaren een offer van den buitenlandschen oorlog; als ik daaraan denk, wordt het mij groen en geel voor de oogen.

DE VORST, *tegen Wangen*. Zijn verhaal doet gissingen in mij ontstaan: wat landsman is onze Erlau?

WANGEN. Zoover mij bewust is, Sire! een inboorling; zoo uwe Majesteit echter naauwkeurig onderrigt wenschte te ontvangen....

DE VORST. Ja, laat hem oogenblikkelijk roepen. (*Wangen zendt den Adjutant Bing om Erlau te halen.*) Welligt is deze Erlau een uwer bloedverwanten; het is ten minste zonderling, dat, bij eenen gelijkkluidenden naam, ook uwe trekken veel overeenkomst met elkander hebben. Wanneer gij niet zeker van zijnen dood waart, zoude het zeer wel uw zoon kunnen zijn.

SCHLENSHEIM. Onmogelijk, Sire! Ik was te dier tijd Ridmeester; wij werden door de Engelschen overvallen, en het huis, dat ik met mijne vrouw bewoonde, werd in brand gestoken; mijne soldaten zagen zelfs, hoe de vijanden mijne vrouw en mijnen zoon neder hieuwen.

DE VORST. Hadt gij dan uwe vrouw in het veld bij u?

SCHLENSHEIM. Ik lag in winterkwartier; zij bezocht mij met mijnen zoon, die toen vijf jaren oud was; bij den toenmaligen aanval werd ik zwaar gewond en ontkwam als door een wonder aan den dood. Daar de vijand het overwonnen terrein negen maanden lang in bezit hield, had ik niet eens het voorregt hun de laatste dienst te bewijzen, of te vernemen waar men hunne overblijfselen gelegd had. Waarschijnlijk zijn deze eene prooi der vlammen geworden.

NEGENDE TOONEEL.

De vorigen, ERLAU.

DE VORST. Treed nader! Gij heet Erlau?

ERLAU. Ja, Sire!

DE VORST. Wie was uw vader?

ERLAU. Ridmeester order de vijandelijke troepen. Hij sneuvelde in den Engelschen oorlog.

SCHLENSHEIM. Hoe! Wat!

DE VORST, *verheugd*. Nu zullen wij misschien tot eenige ontdekking komen.

SCHLENSHEIM. Gij, mijnheer! zijt een Erlau, de zoon eens Ridmeesters? Uw gelaat.... uwe stem.... Wie was uwe moeder? Hoe haar naam, eer zij mij.... eer, alsof ik reeds zeker ware, eer zij den Ridmeester huwde?

ERLAU. Mijne moeder was eene geborene Liebstein.

SCHLENSHEIM. Mijn zoon! mijn zoon! (*Hij omarmt hem.*) Gij zijt mijn zoon! Ja, Erlau! zijt het. Sire! het is mijn zoon! (*Tegen Wangen.*) Heer Generaal! het is mijn zoon!

ERLAU. Hoe?.... dit is onmogelijk! mijn vader is reeds lang dood: hij is gesneuveld.

SCHLENSHEIM. Niet waar, zeg ik u! niet waar! hij leeft nog, hij staat vóór u! Ook ik beweende u als verbrand, en zij leeft immers ook nog! — Ha! nu word ik weder jong: Frits, liefste, beste Frits! niet waar, zoo heet zij immers?

ERLAU. Ja.... maar....

SCHLENSHEIM. Gij zijt mijn Frits, mijn zoon! maar zijt zwijgt, zijt verheugt u niet? Uw oude vader weent tranen van vreugde, en zij....?

ERLAU. God! zoude het mogelijk zijn? En zij, mijn vader! en zij, sinds twee-en-twintig jaren verloren, en nu wedergevonden! Ik kan het bijna niet gelooven. Vader,

Vader! (*Hij valt aan zijne voeten.*) Als het geen droom is, dan is deze dag de gelukkigste mijns levens!

SCHLENSHEIM. O zoon! o zoon! ik zie niets anders dan u! (*Hij heft hem op en drukt hem aan zijne borst.*) Kom in mijne armen: het doet mij zoo wel, mij door de armen mijns zoons omklemd te gevoelen. (*Tegen den Vorst.*) Heeft uwe Majesteit geene kinderen? zoo trouw dan spoedig: dit gevoel is meer waard dan zes koninkrijken!.... Frits! waarom ziet gij mij zoo aan?

ERLAU. Gij behoort, gelijk ik thans eerst zie, niet tot de onzen, mijn vader! gij zijt....

SCHLENSHEIM. En gij behoort ook niet tot het volk van mijnen Vorst, en toch zijt gij in zijn land geboren; — maar dat doet niets: gij blijft toch mijn zoon! — Maar hoe komt gij aan die orde die uwe borst versiert?

ERLAU. Ik heb die eerst heden morgen, door de genade van mijnen Vorst, ontvangen, omdat ik gisteren het geluk had....

SCHLENSHEIM. Hoe? bij den hemel! het is dezelfde, die mij gevangen en mij mijnen degen ontnomen heeft!.... En dat deedt gij? dat kon mijn zoon doen? Weg van mij! gij zijt mijn zoon niet!

DE VORST. Waarom, goede oude? Hij heeft zijn' pligt gedaan.

SCHLENSHEIM. Zijn' ouden vader die schande aan te doen; hem op zijn zeventigste jaar gevangen te nemen: dat kon een zoon! Mij, ouden man, den degen ontnemen? Foei, foei! ik bemin u niet meer! gij hebt mij onteerd: gij zijt mijn zoon niet!

DE VORST. Gij handelt onregtvaardig; heer Generaal! Als gij hem niet voor uwen zoon erkennen wilt, dan neem ik hem als den mijnen aan!

SCHLENSHEIM. Wat! uwe Majesteit mij mijnen zoon ontnemen? Neen, hij is de mijne! — Frits! ik vergeef het u! gij zijt mijn zoon! Neem mij nog eenmaal gevangen, en voor ik u mij laat ontrooven, vergeef ik het u veeleer nogmaals!

ERLAU. Beste vader! gij kent de regten des oorlogs.

SCHLENSHEIM. Regt zoo! een regtschapen soldaat moet vader en moeder verlaten en.... (*terwijl hij op zijn' degen slaat*) zijne vrouw aanhangen. Zie, Frits! als ik uitgewisseld word en de oorlog blijft voortduren, dan valt gij ferm op mij aan en neemt mij gevangen: wel te verstaan, als gij mij krijgen kunt! Maar dat zweer ik u, zoo gemakkelijk bekomt gij mij niet weder!.... Zijt gij ook gewond?

ERLAU. Ja, vader! ik heb twee wonden: beide in den regterarm.

SCHLENSHEIM. Nu, het kan nog komen, het kan nog komen! voor een jong beginner reeds genoeg. Gij hebt echter nog veel te doen, voor gij mij inhaalt. Ik heb er twaalf, allen van voren. Hm! hoe onregtvaardig is het noodlot toch: zulk een nieuweling met twee ligte wonden neemt mij, ouden krijgsman gevangen.... Maar het heeft niets te zeggen! Gij zijt toch mijn zoon! — Vergeef, Sire! dat wij uw geduld zoo misbruiken. Weldra ga ik tot mijne kameraden terug: veroorloof mij dus, dat ik u mijnen zoon overlaat! Houd hem in waarde, en het zal

niet tot uw nadeel zijn; want zie, uwe Majesteit! mijn stam is uit goede wortels ontsproten: laat dien niet uitsterven; laat hem trouwen; want zooveel knapen als hij krijgt, zooveel brave soldaten heeft uw zoon eenmaal.

ERLAU. Beste vader! ik ben getrouwd, en heb reeds een' zoon.

SCHLENSHEIM. Wat? gij hebt een' zoon? ik een' kleinzoon? gij zijt vader, ik ben grootvader? — o Goede Hemel! dat is te veel op eens!

ERLAU. En wat uwe vreugde zal volmaken: mijne moeder, uwe Wilhelmina, uwe vrouw leeft ook nog!

SCHLENSHEIM. Wat.... hoe! zij leeft nog? Ben ik dan gevangen genomen, om komedie met mij te laten spelen? Een zoon — een kleinzoon — eene vrouw! — (*Terwijl hij den hoed afneemt, dien hij in de hille des gespreks had opgezet.*) God! behoud mij het verstand; dat is te veel voor dezen ouden geschonden kop!.... Maar voort, laat ons naar hen toegaan! waar zijn zij? waar?

ERLAU, *houdt hem terug*. Niet ver van hier, in de stad, daar leeft zij bij mijne vrouw, die hare overige dagen tracht aangenaam te maken.

SCHLENSHEIM. Ach! ware ik maar niet gevangen! konde ik tot hen vliegen!.... Zij moet wel reeds zeer oud geworden zijn. Nu, goede God! mijn Vorst zal lagchen, als ik hem zulk een oud, zestigjarig moedertje voor het gezigt breng en als mijne vrouw voorstel. o Mijne Wilhelmina! — Laat allen hier komen: vrouw, dochter en kleinzoon! ik moet hen zien!

DE VORST. Gij zult hen zien. (*Tegen Erlau.*) Waarde

Ridmeester! gij zult op mijn bevel vier dagen verlof ontvangen; en gij, Heer Generaal! dewijl gij mijn vriendschappelijk aanbod niet hebt willen aannemen, zoo blijft gij ter plaatse, waar uwe vrouw woont, als krijgsgevangene; gij kunt oogenblikkelijk derwaarts gaan, en tot uwe uitwisseling daar blijven. Het doet mij genoegen, iets tot het uwe te kunnen bijdragen.

ERLAU. Onderdanige dank, Sire!

SCHLENSHEIM. Ook de mijne! — Bij den Hemel, gij zijt een goed Vorst; naast den mijnen, de beste dien ik ken. Ik geef mijn woord van eer, dat ik uwe genadige beschikking niet misbruiken zal.

DE VORST. Hoe gaarne ik u ook bij mij hield, moet ik mij dat genoegen ontfeggen; vaar dus wel!

SCHLENSHEIM. Dank, goede Vorst, dank! — Kom, zoon! — Denk zelf, Sire! sints twee-en-twintig jaren gescheiden, en thans — thans — als ik slechts dáár ware! — Kom, Frits, kom! *(Hij vertrekt met Erlau.)*

DE VORST. Dit was een der genoegelijkste morgenstonden mijns levens! En nu — waar is mijn hospes?

T I E N D E T O O N E E L.

De Vorigen, MICHEL, ANNA.

DE VORST. Hoe is het, Michell! wat hebt gij voor het ontbijt?

MICHEL. Alles wat ik, mijne vrouw, mijne kinderen, koeijen, en schapen vermogen, staat ter dienste van uwe Majesteit den Vorst.

ANNA. Ja, alles! melk, kaas, boter en brood!

DE VORST. Aldus boter en brood! (*Tegen Wangen.*) Ik wil dezen middag zelf de regementen inspecteren; gij en de Generaals Engfeld en Leiner zullen mij vergezellen. Hoor eens, Michel!

MICHEL, *die eenige bankjes om eene kleine tafel zet, terwijl Anna boter, brood en kaas opbrengt.* Hier ben ik.

DE VORST. Gij hebt mij heden nacht zoo welwillend onthaald; dit vordert mijnen dank! Gij kunt hiervoor mij het een of ander voorregt vragen.

MICHEL. Een voorregt? Ja, wat zal ik.... lieve hemeltje, wat zal ik toch vragen?.... uwe Majesteit de Vorst veroorlooft mij wel, dat ik mijne vrouw daarover spreke?

(Michel gaat naar Anna; zij zijn beide in verlegenheid: de Vorst wandelt intusschen met Wangen heen en weder; eindelijk hunne verlegenheid bemerkende, zegt hij lagchende:)

DE VORST. Nu Michel, wat zegt gij?

MICHEL, *tegen Anna.* Nu, zeg dan, wat ik vragen moet.

ANNA. Ik weet niets.

MICHEL. Ha! nu valt het mij in; nu weet ik het, uw Vorst, mijne Majesteit! Mijn zoon Jakob zal binnen kort trouwen, en als de lieve hemel zijn huwelijk zegent, zoo veroorloof ons, dat wij uwen Vorst, mijne Majesteit, als Peet mogen verzoeken.

DE VORST, *lagchende.* Zeer gaarne, en hier.... (*terwijl hij hem eene rol geld geeft*) is intusschen iets voor het petekind.

MICHEL. Och lieve Heertje! uw Vorst, mijne Majesteit! dat is te veel. (*Hij maakt het pakje los.*) Anna! Anna! allemaal dukaten.

ANNA. Du-ka-ten! ach! St. Margrietje, ik word duizelig van vreugde!

DE VORST. Laat ons thans gaan ontbijten, Generaal! (*Terwijl zij aan tafel gaan zitten, wordt er brand-alarm geslagen.*) Wat beduidt dat?

E L F D E T O O N E E L.

De Vorigen, Adjudant BING.

BING *haastig*. Sire! er is brand in het groote Magazijn!

DE VORST. Hoe? — Wat?....

BING. Naar alle vermoeden moet hij aangestoken zijn, want de vlam is op drie plaatsen tegelijk uitgebroken, en met zulk eene hevigheid, dat men werk zal hebben haar meester te worden.

DE VORST. Ontzettend! — Dat men alles naspore! zoo moedwil de oorzaak is, zal ik dien bij de ontdekking strengelijk straffen. Dat men intusschen niets verzuime, om nog te redden wat te redden is: terwijl ik dengene zal weten te beloonen, wiens ijver hem hierbij doet uitblinken. Ik wil er zelf bij tegenwoordig zijn: volg mij, Heer Generaal! (*Allen vertrekken in de grootste haast.*)

Einde van het Eerste Bedrijf.

T W E E D E B E D R I J F.

E E R S T E T O O N E E L.

Eene kamer in het huis van ERLAU, in de stad.

Mevrouw ERLAU, SOPHIA, FRITS.

FRITS, *met gevouwen handen.* Och! mag ik! lieve mama?

SOPHIA. Maar zeg mij toch, wat gij met het geld doen wilt?

FRITS. Ik wil er een' huzaar voor koopen?

Mevrouw ERLAU. Nu, geef hem dan maar eene kleinigheid.

SOPHIA. Maar hoe lang zal het duren? dan houdt hij den huzaar den kop af, en plaagt mij op nieuw. Ik mogt voor dien kleinen plaaggeest wel eene afzonderlijke kas aanleggen, als ik hem in alles zijn' zin wilde geven.

Mevrouw ERLAU. Och, misgun hem die vreugde niet!

SOPHIA. Daar dan, kleine plaaggeest! (*Zij geeft hem geld.*)

FRITS. Ik bedank u, lieve mama! (*Hij gaat naar Mevrouw Erlau.*) Lieve Grootmama!

Mevrouw ERLAU. Wat is het, lieve kleine vleijer?

FRITS. Ach! ik durf het zoo waar niet zeggen; maar

gij verstaat den oorlog immers ook wel. Met één' huzaar ben ik niet geholpen; ik heb er ten minste twee noodig om oorlogje te spelen.... (*vleijende*) als gij dus?....

SOPHIA. Neen! neen! den anderen huzaar kunt gij zelf maken; want, Fritsje, wij kunnen het geld beter gebruiken; gedurende den oorlog is het duur leven, en uw vader kan niet altijd zenden.

FRITS. Als dat zoo is, dan wil ik liever niet spelen; daar, mama! hebt gij uw geld terug.... Weet gij wat ik doen zal? ik zal er twee van papier maken.

SOPHIA. Neen, dat moogt gij wel behouden.

Mevrouw ERLAU. En dewijl gij zulk een goed hart toont, zoo geef ik dit er bij, dan kunt gij er nog een' huzaar bij koopen; ga nu heen; maar wees voorzigtig en val niet.

FRITS. Hoezee! nu zal ik eens regt oorlogje spelen! (*Hij vertrekt.*)

T W E E D E T O O N E E L.

Mevrouw ERLAU, SOPHIA.

Mevrouw ERLAU. Het ware evenbeeld zijns Vaders! Die maakte het op dien ouderdom juist zoo. Hoe of hij zich thans wel bevindt?

SOPHIA. Morgen ontvangen wij zeker weder tijding, zoo de hemel hem nog gezondheid en leven spaart. — Maar, lieve moeder, ik ben zoo beangst. Pieter zegt, dat hij dezen nacht weder heeft hooren kanonneren, en dan was mijn

man daar zeker weder bij; want de Dragonders en Huzaren moeten immers altijd vooraan?

MEVROUW ERLAU. Wees onbezorgd: de goede hemel zal hem wel beschermen. Denk maar aan hetgeen ik zeg: wij krijgen vrede; en is dit zoo niet, welnu....

SOPHIA. O! was dat slechts waar! Ik wenschte het ten minste regt hartelijk. Gij zelve weet maar al te wel, of ik gedurende de vijf jaren dat het oorlog is, een gerust uur heb gehad: alle nachten kwellen mij angstvolle droomen; en dezen nacht....

MEVROUW ERLAU. Het is waar; gij hebt in den slaap een paar malen angstig geschreeuwd, en ik was reeds van meening u wakker te roepen.

SOPHIA. Maar, lieve moeder, daar zijt gij de oorzaak van! Gij hebt mij gisteren avond weder van dat gevecht gesproken, waarbij gij gevangen genomen en uw man dood geschoten werd; en dat is mij, den ganschen nacht, niet uit de zinnen geweest.

MEVROUW ERLAU. Ik hoop dat gij daardoor van uw voornemen zult afzien, om uw' man in het winterkwartier te bezoeken; daarom heb ik u mijn lotgeval verteld.

SOPHIA. Ik heb u wel begrepen; maar, lieve moeder! dat houdt mij niet langer terug: ik heb hem in zoo lang niet gezien, en thans zoo nabij hem....

MEVROUW ERLAU. Maar bedenk slechts: hij is in het leger, dat zou zoo niet voegen.

SOPHIA. O, lieve moeder! de liefde vraagt niet of het voegt; zij verlangt slechts, en haar is iedere gelegenheid welkom, waarbij zij dit verlangen bevredigen kan.

MEVROUW ERLAU. Zoo wacht ten minste, tot zij de winterkwartieren binnen gerukt zijn; dat moet weldra geschieden.

SOPHIA. Wie weet, hoe ver hij dan komt te liggen, welligt in het vijandelijke land; en dan kan ik weêr niet naar hem toe; — neen, neen! ik reis nog heden, en wil hem slechts zien, slechts eenmaal omhelzen. (*Er wordt geklopt.*)

MEVROUW ERLAU. Wie klopt daar?

D E R D E T O O N E E L.

De vorigen, SCHLENSHEIM, ERLAU.

SOPHIA. Hemel! mijn man!

MEVROUW ERLAU. Hé, Frits! waar komt gij van daan?

SOPHIA, *vall in Erlau's armen.* Dierbare Frits!

ERLAU. Beste Sophia!

MEVROUW ERLAU. Marcheert gij hier door?... Nu, God zegene u, beste Frits, gij ziet er gezond uit.

SOPHIA. Duizendmaal welkom, beste, dierbaarste man! die vreugde had ik mij niet voorgesteld.

ERLAU. Hoe verheug ik mij, u, mijne liefste, te zien; u, na zoo lang een afzijn, weder aan mijn hart te drukken! Hoe is het u gegaan? zijt gij steeds wel geweest?

SOPHIA. Zoo als het al gaat, als men weet dat het dierbaarste wat men heeft in gevaar is; wij hebben stil, afgezonderd voortgeleefd, en onze dagen in den noodigen arbeid en in het gebed voor uwe behoudenis doorgebracht.... Hoelang kunt gij nu bij ons blijven?

ERLAU. Vier dagen — zoo lang duurt mijn verlof.

SOPHIA. O! dat zullen dagen van vreugde voor mij zijn.

SCHLENSHEIM, *zacht tegen Erlau*. Is dat gindsche moedertje mijne vrouw?

ERLAU, *zacht*. Ja.

SCHLENSHEIM, *ter zijde*. Hm! zij is braaf in één gekrompen, zeer oud geworden; natuurlijk uit verdriet over mij! maar dat is niets! dat is niets! zij is toch mijne vrouw: ik zal haar liefhebben! — konde ik haar slechts omarmen.

SOPHIA. Ik was juist voornemens, bij u in het leger te komen: u zoo nabij mij te hebben en niet te zien, dat had ik mij zelve niet kunnen vergeven; maar ik heb toch altijd bij mij zelve gedacht: als hij eenigzins uitbreken kan, dan bezoekt hij mij zeker. Goddank! mijn voorgevoel heeft mij niet bedrogen. Dank, mijn beminde Frits! (*Zij omarmt hem.*)

MEVR. ERLAU, *omarmt hem mede*. Beste zoon!

SCHLENSHEIM, *ter zijde*. Mogt ik van dien *trio* maar een *quartet* maken.

MEVR. ERLAU, *tegen Erlau*. Maar wie is die Heer?

ERLAU. Het is een goed vriend van mij; gij zult wel zoo goed zijn, hem nachtverblijf te schenken?

MEVROUW ERLAU. Van harte gaarne! wees ons hartelijk welkom! (*Zij reikt hem de hand.*)

SCHLENSHEIM. Uw dienaar, Mevrouw! (*Ter zijde.*) Dui-
vel, wat klopt dat hier. — Standvastig, oude kerel,
standvastig! — Als dat zoo voortgaat, dan val ik haar,
eer eene minuut voorbij is, om den hals.

SOPHIA. Vergeef mij, Mijnheer! dat ik u nog niet verwelkomd heb! maar de vreugde, mijn' man uit de gevaren des oorlogs teruggekeerd te zien....

SCHLENSHEIM, *zich inhoudende*. Geene complimenten met mij: ga slechts uw' gang! ik zie het zeer gaarne, dat een paar echtgenooten elkander hartelijk beminnen, want dit wordt heden ten dage haast eene zeldzaamheid: bedwingt u dus niet, Mevrouwen! en voor alles geene complimenten.

ERLAU. En waar is mijn jongen? ik wist wel, dat er nog iets aan mijne vreugde ontbrak.

SOPHIA. Hij zal aanstonds komen; hij is slechts wegge-loopen om speelgoed te halen.

ERLAU. Moeder! deze Heer heeft mijn' vader nog gekend; hij was met hem onder één regement.

Mevrouw ERLAU. Wat! dat zoude waar zijn? ach, om 's Hemels wil! hebt gij den overledene gekend! dien edelen, braven man! Thans zijt gij mij nog duizendmaal meer welkom; zet u toch; gij zult vermoeid zijn. (*Zij haalt stoelen.*) Zet u, kinderen, zet u! — Vertel mij thans wat van hem, van zijne laatste oogenblikken.... Vergeef mij, ik moet altijd nog weenen, als ik daaraan denke.

SCHLENSHEIM, *ter zijde*. Waarachtig niet langer, of ik maak er een' *Duo* van. Het is nog dezelfde goede vrouw, die het steeds hartelijk met mij meende.

Mevrouw ERLAU. Nu, beste Heer! spreek toch, spreek toch! Stoor u er niet aan, of ik weene; want ik ween zoo gaarne over hem.

SCHLENSHEIM, *listig*. Hebt gij hem dan zoo lief gehad?

Mevrouw ERLAU. Ach Hemel! hoe kunt gij zoo vragen:

zoo lief als mij zelve! En nog... konde ik hem nog slechts eenmaal zien, al moest ik ook, hoe oud en zwak ik ben, naar het einde der aarde loopen.... wist ik slechts, waar zijn overschot rust: — hiervan onbewust te zijn, niet op zijn graf te kunnen weenen, dit smart mij het meeste.

SCHLENSHEIM, *ter zijde*. In geen' veldslag zelfs ben ik ooit zoo wonderlijk te moede geweest. (*Luid.*) Die smart wil ik lenigen: ik weet waar zijn overschot rust.

MEVROUW ERLAU. Dat weet gij? o zeg mij, waar!.. Kinderen, deze Heer weet waar uw vader rust!

SCHLENSHEIM *ter zijde*. Zij maakt mij nog bij levenden lijve zalig.

MEVROUW ERLAU. En al ligt hij nog zoo ver, ik wil er heen en met mijne tranen zijne nagedachtenis zegenen! (*Zij weent.*)

SCHLENSHEIM, *opstaande*. Dit houde uit wie wil. ik kan niet! (*Tegen Erlau.*) Bereid haar voor; ik moet buiten in de frissche lucht. (*Hij wil vertrekken.*)

VIERDE TOONEEL.

De Vorigen, FRITS.

FRITS, *aan de deur met met twee looden huzaren in de hand*. Pif, paf! poef! houw toe! Verweer u! Geef u gevangen! (*Hij ziet den Ridmeester, werpt de Huzaren op den grond, en loopt naar hem toe.*) Papa, papa! lieve papa!

SCHLENSHEIM. Wat? Dat is uw zoon, mijn kleinzoon? (*Hij dringt hen allen weg.*) Kom hier, jongen! kom hier! (*Hij neemt hem op den arm.*) Gij zijt mijn kleinzoon: ik

ben uw grootvader! ja, ja! uw grootvader! (*Hij springt met hem in het rond.*) Gij speelt met Huzaren: gij hebt gelijk, gij zijt mijn bloed, mijn kleinzoon! (*Hij kust hem herhaalde malen: allen, behalve Erlau, staan in verbazing.*)

SCHLENSHEIM, *door zijn gevoel geheel weggesleept, terwijl hij met Frits de kamer rondspringt.* Hoezee! ik ben sterk en jong, heb een' zoon, eene vrouw en een' kleinzoon! — Ja, schelmpje! gij moogt mij dood drukken; kus mij toch; zoo, zoo! slinger uwe handen om mijn' hals! — Ach! hoe goed doet mij dat; dat verjongt mij weder!

SOPHIA. Om Gods wil, lieve man! wat beduidt dat?

MEVROUW ERLAU. Zoon! is die man niet wel?

SCHLENSHEIM. Ja, kijk mij maar aan! ik ben het; de oude Erlau!... vrouw! Wilhelmina! ik ben uw man, dien gij dood waandet! — Kom! kom in mijne armen.

MEVROUW ERLAU, *hem sterk aanziende.*) Hemel! ja hij is het, mijn echtgenoot! (*Zij valt in onmagt.*)

ERLAU. Mijne moeder!

SOPHIA, *haar ondersteunende.* Hemel!

SCHLENSHEIM, *zet Frits schielijk op den grond.* Wat is het? Buiten kennis? — onmagtig? (*Tegen Erlau.*) O, gij hebt zeker alles verteld.

ERLAU. Niet ik, maar gij zelf, beste vader!

SCHLENSHEIM. 't Kan zijn: in de overmaat van vreugde, wist ik zelf niet waar ik was en wat ik deed.

MEVROUW ERLAU, *slaat de oogen open.* Was het een droom, of zijt gij het wezenlijk?

SCHLENSHEIM. Ik ben het, uw getrouwe man, nog levend, maar reeds zalig door u weder te vinden.

MEVROUW ERLAU. De Hemel zij gedankt! hij gaf mij u weder! o mijn Frans! (*Zij valt aan zijne borst.*)

SCHLENSHEIM. Laat mij zitten, zoon! want ik word duizelig van vreugde! (*Zij geven hem een' stoel; terwijl hij Mevrouw Erlau omarmt, knielen de anderen rondom hem neder.*) Hemel! ik dank u, voor dit genoegelijk oogenblik in den avondstond van mijn leven! nu zal ik vergenoegd ten grave dalen. (*Na eenig zwijgen.*) Beste Anna! wat zijn toch alle genoegens der wereld, bij het zalig genot des wederziens!

MEVROUW ERLAU. Maar zeg mij nu, beste man! hoe het mogelijk is, dat gij nog leeft? Ik kan er nog niets van begrijpen.

SCHLENSHEIM. En ik even zoo min: meer dan zes mijner vrienden hebben mij verzekerd, dat een vijandelijk huzaar, terwijl gij u met onzen zoon wildet redden, u ter neêr gesabeld had.

MEVROUW ERLAU. Niet ik, maar onze dienstmaagd, die den kleine droeg, werd eene prooi der vijandelijke woede. Ik sprong haar na, het huis uit, vond het kind liggen, nam het op, werd gevangen genomen en mede naar Hanover gesleept.

SCHLENSHEIM. Maar, hoe komt gij weder hier heen?

MEVROUW ERLAU. Uw Luitenant, die met ons gevangen werd genomen, zeide mij, dat gij aan zijne zijde doodgeschoten waart; en wat nog meer is, wij lazen vier weken daarna uwen naam op de doodenlijst van het regiment.

SCHLENSHEIM. En ik leef toch nog: — zie mij slechts goed aan; kent gij uwen Frans dan niet meer?

MEVROUW ERLAU. O ja, nu wel; maar deze houwen in het aangezicht maken u zoo onkenbaar.

SCHLENSHEIM. Deze kreeg ik in het gevecht, waarin gij mij ontruikt werdt; men droeg mij voor dood van de plaats af; dit was de oorzaak van het gerucht mijns doods. Doch dit is voorbij — verheug u nu, moedertje! ik ben Generaal — heb goederen en vermogen: gij zult goede dagen hebben. Maar zeg mij, waarom gij niet in ons Land terugkeerdet; wat doet gij hier?

MEVROUW ERLAU. Wat zoude ik toch in ons Vaderland doen, — overtuigd van uwen dood? — Op geen pensioen aanspraak hebbende, viel het mij in, dat ik hier een' ouden neef had. Ik reisde tot hem, werd willig opgenomen; onze Frits kwam, door zijne bemiddeling, op de Kadettenschool; en toen onze neef naderhand stierf, werd hij onze verzorger en heeft ons rijkelijk onderhouden.

SCHLENSHEIM. Maar dat ik den Luitenant en de anderen, die met u gevangen genomen werden, nooit weder gezien heb?

MEVROUW ERLAU. Zij traden allen in Engelsche dienst en gingen naar Amerika.

SCHLENSHEIM. Die schurken! Ik wenschte dat zij allen verzopen waren! Foei, hun' Vorst ontrouw te worden, en mij zoo lang van mijne vreugde te berooven!

MEVROUW ERLAU. Maar zeg mij nu, waar gij thans van daan komt?

SCHLENSHEIM, *ter zijde*. Ha! daar hapert het, dat wil er niet uit! Schlensheim, Schlensheim! het is ver met u gekomen, dat gij u op uwen ouden dag voor vrouwen

schamen moet. (*Tegen Mevrouw Erlau.*) Vraag het maar aan onzen Frits: (*ter zijde.*) die zal het toch wel zoo inrigten, dat zijn vader er met eere afkomt.

MEVROUW ERLAU. Nu, Frits! spreek dan.

SOPHIA. Lieve man! gij antwoordt niet? Bevredig toch onze vrouwelijke nieuwsgierigheid!

ERLAU. Hij werd... (*verlegen.*) Hij is hier, om wegens eene uitwisseling der gevangenen met onzen Vorst te onderhandelen.

SCHLENSHEIM. Neen! Neen! ga maar regt door zee: ik ben uw gevangene. — Gisteren heeft die knaap mij — ja, kijk en verwonder u maar! — mij gevangen genomen.

MEVROUW ERLAU. Hoe, Frits! is dat waar?

SOPHIA. Is het mogelijk? gij hebt u zoo dapper gedragen?

MEVROUW ERLAU. Ja, ik heb altijd gezegd, dat hij de troost van mijn' ouden dag zijn zoude.

SOPHIA. O mijn Erlau! mijn dappere man!

MEVROUW ERLAU. Mijn zoon! mijn Frits!

FRITS. Lieve papa! (*Alle drie omarmen Erlau.*)

SCHLENSHEIM. Hui! Hui! kijk nu eens aan, dat liefkoost en kust elkander, omdat hij zijn' ouden vader gevangen genomen heeft, en mij laten zij daar *solo* staan — dat is ongehoord! — kom gij dan ten minste bij mij, kleine Frits.

FRITS, *legen Schlensheim.* Sapperloot! mijn vader is een wakker soldaat! gij zijt bang voor hem geweest! ja, als gij u niet overgegeven hadt, dan had hij u doodgeslagen!

SCHLENSHEIM. Nog mooijer! nog mooijer! mijn kleinzoon begint met mij te spotten: wacht, kleine gaauwdief! ik zal u krijgen.

FRITS. Ik heb het zoo kwaad niet gemeend.

SCHLENSHEIM. Nu, nu, kom maar hier; waar zijn uwe huzaren? dan zullen wij met elkander spelen.

FRITS. Maar ik moet winnen.

SCHLENSHEIM. Neen, schelmpje! ik laat mij niet weêr gevangen nemen, ook nit de grap niet; ook van u niet; kom maar hier, als gij het hart hebt.

FRITS. Waarom niet? ik kan ook wel vechten! (*Zijn' vader smeekende.*) Leen mij uw' degen, lieve papa! ik wil met grootpapa oorlogje spelen.

ERLAU. Neen, mij kind! die is te scherp voor u: gij zult dit speeltuig vroeg genoeg leeren kennen.

FRITS. Nu, dan vecht ik met mijn' houten sabel! o, ik kan het zoo mooi!

SCHLENSHEIM, *kust hem.* Gij zijt mijn lieve kleinzoon, mijn bloed! gij allen zijt de mijnen!

Mevrouw ERLAU. Het komt mij alles nog als een droom voor.

SOPHIA, *tegen Schlensheim.* En met mij hebt gij nog geen woord gesproken: gij neemt mij immers ook als uwe dochter aan, en zegent onze verbindtenis?

SCHLENSHEIM. Dat heeft de hemel en de huwelijksliefde reeds vóór mij gedaan, ik kan er dus mijn' wensch slechts bijvoegen, dat gij nog lang het genot uwer liefde met elkanderen smaken moogt!

SOPHIA, *kust hem de hand.* Duizendmaal dank, beste vader!

SCHLENSHEIM. Hoe goed doet mij dit alles, hoe verheugt het mij! komt hier, mijne kinderen! gij zijt elkande-

ren waardig: gij zijt eene lieve schoone vrouw, en hij een dapper man; want heeft hij niet den ouden Schlensheim gevangen genomen?

Mevrouw ERLAU. Schlensheim! gij heet immers Erlau?

SCHLENSHEIM. Sints lang niet meer: na uw verlies heb ik mij uit vertwijfeling dapper gedragen, als een leeuw gestreden, ben Baron en Generaal geworden!.... Ja, ja, lieve Wilhelmina! gij zijt Baronesse; hebt vermogen en goederen, meer dan gij gelooven, dan gij denken kunt. O! kinderen, kinderen! dat zullen dagen van vreugde worden! feest op feest wil ik geven, als ik u slechts eerst bij mij heb.

Mevrouw ERLAU. Ik weet van verwondering en vreugde niet, wat ik zeggen zal. (*Er wordt geklopt.*)

VIJFDE TOONEEL.

De Vorigen, Adjudant BING.

ERLAU, *verwonderd*. De Adjudant Bing!

BING. Heer Ridmeester! ik heb maar een paar woorden met u alleen te spreken.

SCHLENSHEIM. Komt, kinderen! komt: — krijgzsaken — die wij niet behoeven te weten: — thans behoor ik tot uw gezelschap: een gevangene is nog minder dan eene vrouw in den strijd.

Mevrouw ERLAU. Waarover zoude het zijn?

SOPHIA. Beste man! gij moet immers niet reeds weder voort?

Mevrouw ERLAU. Veelligt een ongeluk?

SCHLENSHEIM. O, gij nieuwsgierige schepsels! waartoe dient het toch, dat gij het weet? Dan ligt er immers nog een zwaarder last op uw hart; want hoe zeer gijlieden naar geheimen verlangt, gij rust toch nimmer voordat gij ze weder kwijt zijt. Wat zal het zijn? iets dat wij niet mogen of behoeven te weten.

SOPHIA. Maar, hemel!...

ERLAU. Wees tevreden, lieve Sophia! het is zeker niets, dat u verontrusten kan.

SCHLENSHEIM. Kom, moedertje, ik zal u geleiden! (*Hij kust hare hand.*) Hoe verwonderlijk staat mij dat op mijn' ouden dag. (*Hij vertrekt met Mevrouw Erlau, Sophia en Frits.*)

ZESDE TOONEEL.

BING, ERLAU.

ERLAU. Wat is er nu van uwe dienst?

BING. Ik verzoek om uwen degen.

ERLAU. Heer Adjudant! gij moet niet wel onderrigt.... ik zoude u mijn' degen... de Ridmeester Erlau?

BING. Ja, Heer Ridmeester! op bevel van den Heer Overste moet ik u aan den Staf overleveren.

ERLAU. Waarom? waarom?

BING. De oorzaak is mij onbekend. Even na uwe afreize, kwam het bevel om u te arresteren, en ik bekwam order, u met eenige manschappen zoo spoedig mogelijk na te ijlen.

ERLAU. Maar ik begrijp niet... eerst heden bekwam ik deze orde.... de genade des Konings....

BING. Het kan welligt eene dwaling zijn.

ERLAU. Dit moet het zijn; want ik ben mij niet het geringste kwaad bewust.

BING. Des te beter!

ERLAU. Gij hebt gelijk; hier hebt gij mijn' degen. Het strekt mij tot geen' hoon, verdacht te zijn, daar ik overtuigd ben, dat mijne tegenwoordigheid mij regtvaardigen zal: — wanneer moeten wij vertrekken?

BING. Ik heb order, mij zooveel mogelijk te haasten.

ERLAU. Onbegrijpelijk! ik ken mij aan geen' den minsten misstap schuldig; weet in het geheel niet, waarom dit geschiedt; doch ik onderwerp mij, zonder morren, aan den wil mijner meerderen. Maar ééne bede, Heer Adjudant! mijne vrouw, mijne moeder zullen zich over dit toeval niet kunnen troosten; zij zullen over mij ten hoogste bezorgd zijn; wilt gij mij dus het genoegen wel verschaffen, en de angst der mijnen sparen, door hun mijn arrest te verzwijgen? Wij moeten slechts voorgeven, dat er iets gewigtigs bij het regiment voorgevallen is, waarom ik..... Hemel! daar komen zij.

Z E V E N D E T O O N E E L.

De Vorigen, SCHLENSHEIM, Mevrouw ER LAU, SOPHIA, FRITS.

SCHLENSHEIM, *nog buiten*. Blijft terug, vrouwen! ik zeg u, blijft terug; bekommert u niet onnoodig.

SOPHIA, *nog buiten*. O mijn man, mijn man! waar moet hij heen! ik moet hem zien.

MEVROUW ERLAU. Zij willen mijn' zoon wegvoeren.
(*Allen komen binnen.*)

SCHLENSHEIM. Weest om 's Hemels wil getroost; dat huilt en jammert, eer gij de oorzaak weet.

SOPHIA. Mijn man, geliefde man! wat is er geschied? daar zijn wachten beneden; men spreekt van gevangenneming; red mij uit deze pijnigende onzekerheid, en zeg mij wat er gebeurd is?

ERLAU. Niets, beste Sophia, niets!.... ik moet slechts naar het regiment.... er is niets buitengewoons voorgevallen.

MEVROUW ERLAU. Maar met wachten?

SOPHIA. Dierbare echtgenoot, spreek! ik laat u niet uit mijne armen gaan; het moge zijn wat het wil, hij is gewis onschuldig.

SCHLENSHEIM. Zoon! (*Hij wenkt hem ter zijde.*) Zeg, wat moet dat beduiden?

ERLAU. Ik weet niet, vader! ik ben, zonder eene oorzaak te weten, gearresteerd en moet naar den Staf.

SCHLENSHEIM. Kent gij u dan ook aan iets schuldig?

ERLAU. Wat ik ook nadenk of doe, ik weet niets.

SCHLENSHEIM. Ik geloof u, ik geloof u! anders waart gij mijn zoon niet! Wie weet wat het is? In den oorlog komt dikwijls de onschuldige in verdenking. Konden wij de vrouwtjes maar wat op de mouw spelden; want die zullen weêr een ijselijk misbaar maken: zeg, dat gij met hen op de eene of andere expeditie uitmoet.

SOPHIA. Ach! gij hebt geen' degen, gij zijt gevangen.... en waarom? Al is het nog zoo erg, zeg het mij slechts, opdat ik niet iets verschrikkelijkers vermoede! — o Beste

vader! gij weet.... gij kunt het welligt gissen.... zeg mij, spreek!

SCHLENSHEIM. Niets Sophia! niets!

SOPHIA. Niets? ach om niets ontnemt men een' Officier zijn' degen niet!

BING. Wij moeten voort, Heer Ridmeester!

SCHLENSHEIM. Ga, ga, mijn zoon! God zij uw geleide! Ik volg u: de Vorst heeft mij vrijheid gegeven hem te bezoeken; ik kan dus mijn kwartier verlaten; weldra hoop ik u onschuldig en geregtvaardigd te zien.

ERLAU. Ben ik dan slechts hier gekomen, om deze teedere lievelingen verdriet te veroorzaken?... Ik weet niet, hoe ik mij van hen losscheuren zal.

SCHLENSHEIM. Kom, jongen! regt voor de vuist. Wij hebben zoo dikwijls de vijandelijke batterijen in het gezigt gezien: zouden wij dit thans niet een paar vrouwen-oogen doen? Moedertje, dochter! uw zoon, uw man moet voort! gij hebt gelijk: hij is gearresteerd; maar de oorzaak weet hij zelf nog niet; hij is evenwel onschuldig, anders was hij mijn zoon niet; weest niet ongerust: zijne verschijning bij den Staf zal hem regtvaardigen; om u weldra alle ongerustheid te ontnemen, zal ik hem volgen en u van alles een trouw bericht geven. Ga, thans mijn zoon! ga, en regtvaardig u.

SOPHIA. Neen, hij gaat niet voort zonder mij: ik ga met u: ik moet zien wat u wedervaart.

MEVROUW ERLAU. Zoon! ik laat u niet gaan.

ERLAU. Vaartwel, mijne geliefden! ik moet voort en zonder u; maar Hij, die de onschuld beschermt, zal ook

zorgen, dat ik u spoedig met des te grooter vreugde omarmen kan. Vaarwel, kleine Frits! ween niet! Het valt mij hard, u zoo spoedig weder te moeten verlaten; maar... (*Tegen Sophia, die zich niet van hem scheiden wil.*) Wees standvastig, beste Sophia! ik zie u zeker weldra weder! vader, moeder, vrouw, vaartwel! (*Hij rukt zich los en wil voortgaan; Mevrouw Erlau en Sophia verhinderen hem.*)

SCHLENSHEIM. Vrouwen! hoe langer gij hem tegenhoudt, hoe langer gij hem buiten de gelegenheid stelt, zijne onschuld te bewijzen; en regtvaardigen moet hij zich!

SOPHIA. Nu, reis dan in 's Hemels naam! de God onzer liefde vergezelle en bescherm u!

SCHLENSHEIM, *neemt zijn' hoed af.* Amen!

(*Erlau vertrekt met Bing.*)

ACHTSTE TOONEEL.

De Vorigen, zonder ERLAU en BING.

Mevrouw ERLAU. Ach hemel, hij is weg!... Beste man, ik kan niet begrijpen...

SOPHIA. Kom, lieve moeder! wij zullen naar beneden gaan en hem naaogen zoo ver wij kunnen.

Mevrouw ERLAU. Ja kom, mijne dochter!

NEGEND E TOONEEL.

SCHLENSHEIM, FRITS.

SCHLENSHEIM, *gaat eenige malen op en neder en werpt zich eindelijk op een' stoel.* Ik weet niet wat ik denken

moet; maar ik ben het alreede gewoon, nimmer geheel gelukkig te zijn. Nu ik denk, met vrouw en kinderen, genoegelijke uren door te brengen; nu ik waande, als man en vader, vreugde te smaken, nu verandert alles in tranen. Ik gevoel het — ik moet van hier, hem na. (*Tegen Frits, die in een' hoek staat te wenen.*) Wees toch stil, kleine! ik reis uwen vader na, en breng hem u terug.

FRITS. O, als gij dat hadt willen doen, dan hadt gij hem niet weg laten gaan; ik heb u niet meer lief, groot-papa! gij hebt eenen degen, en laat mijn' vader wegvoeren.

SCHLENSHEIM. Kleine soldaat! (*Hij drukt hem aan zijne borst*) Ga zoo voort en blijf zoo dapper, als gij volwas-sen zijt... Maar wee mij! het wordt mij hoe langer hoe benaauwder: ik moet voort! Nu gevoel ik het: vader-zorgen zijn drukkende, knagende zorgen!

TIENDE TOONEEL.

De Vorigen, Mevr. ERLAU, SOPHIA.

SOPHIA, *met Mevr. Erlau binnenkomende.* Ach, vader! zij voeren hem voort! zij hebben hem in een' wagen geleid, en de ruiters hebben dien omsingeld, als of zij hem ter dood voerden!

SCHLENSHEIM. Hoe meer ik nadenke, hoe minder ik het begrijp. Hij moet onder eene schrikkelijke verdenking liggen; ik moet hem na, kinderen! ik moet hooren, hoe het gaat; kom ik niet vroeger terug, dan schrijf ik u morgen; weest intusschen gerust! klagen en weenen kan tot niets baten.

MEVR. ERLAU. Wilt gij ons ook verlaten?

SOPHIA. Blijf gij ten minste bij ons, opdat niet onze angst vermeerderd worde, als wij alleen zijn.

SCHLENSHEIM. Kinderen! hij heeft welligt mijne hulp noodig! ik wil naar den Voist gaan en hem smeeken, dat hij mijn' zoon gerechtigheid doe wedervaren. Schuldig is hij niet: dat kan niet zijn, anders was hij mijn zoon niet! Kan ik hem niet helpen, dan wil ik hem ten minste troosten.

FRITS, *voor hem nederknielende*. O lieve grootpapa! breng mij mijn' vader terug!

SCHLENSHEIM, *hem oprigtende*. Dat smart, dat treft mij! — Ween niet! tranen zijn voor gevoelige harten zoo aanstekend, als de scharlakenkoorts. Ik wil hem halen, ik breng hem u terug... Vaartwel! ik zie u weldra weder.

SOPHIA. Ach! kom spoedig met hem terug.

MEVR. ERLAU. Beste man! gij wilt dan van mij scheiden?

SCHLENSHEIM. Om uw' zoon weder in uwe armen te voeren! Zonder hem heeft niets meer waarde voor mij, niets! Geen muziek, geene feesten.... Laat mij! ik ben vader, wees gij moeder, en troost hier, terwijl ik ginds ter redding ijle! Vaartwel, ik breng u uwen Frits terug.

(Hij vertrekt.)

MEV. ERLAU. De hemel zij zijn geleide!

Einde van het Tweede Bedrijf.

DERDE BEDRIJF.

(*Het Leger.*)

EERSTE T O O N E E L.

DE VORST, Generaal WANGEN *en* OFFICIEREN.

DE VORST. Hoe is het nu?

WANGEN. Men heeft niets kunnen redden, de vlam heeft alles verteerd; en hetgeen mij ten hoogste verwondert en mij onbegrijpelijk blijft, is, dat het zich met den Ridmeester Erlau maar al te zeer bevestigd.

DE VORST. Hoe!

WANGEN. Hij is werkelijk de oorzaak, zoo niet de aanlegger van dien noodlottigen brand.

DE VORST. Niet mogelijk! — Wat zoude hem daartoe hebben kunnen bewegen? (*Nadenkende.*) Dezelfde Ridmeester, die gisteren....

WANGEN. Dezelfde.

DE VORST. Is hij reeds gearresteerd?

WANGEN. Ja, en ook reeds verhoord.

DE VORST. En wat is de uitspraak van den Krijgsraad?

WANGEN. Schuldig! — Gisteren ontdekten de Huzaren een verkleed mensch op de Muhldorfer heide; zij vervolgden hem tot aan de vijandelijke grenzen en riepen hem aan, doch hij bleef niet staan; het geboomte verhinderde hen,

om hem te volgen; de Onderofficiers lieten alzoo op hem vuren, en hij werd in de regterzijde gewond en gevangen genomen. Hij bekende een spion te zijn en een' brief bij zich verborgen te hebben, dien hij van den Ridmeester van het Blumenausehe regiment, van Erlau, ontvangen had, en dat deze brief gewigtige tijdingen inhield; eer hij echter zijn verhaal voleinden kon, stierf hij: de brief werd gevonden en ongeopend aan den Generaal Thurneizen gezonden: deze gaf hem aan mij.

DE VORST. Wat behelst die brief?

WANGEN. Hier is hij.

DE VORST. Lees hem mij voor!

WANGEN, *leest*. „Eindelijk kan ik u van het gelukkig gevolg mijner onderneming berigt geven; de lont brandt reeds, en het moest een wonder zijn, als niet reeds het magazijn ten twee ure in volle vlam staat: het heeft mij, zooals gij wel denken kunt, veel moeite gekost. Gij zult mij weldra bij u zien; ik hoop dat gij uw woord, zoo wel wegens de tien-duizend dukaten, als betreffende de Majoorplaats, houden zult. Ik verzoek u terzelfder tijd aan den Koning te berigten, dat ik de uitvoering van deze daad alleen uit vaderlandsliefde op mij genomen heb; want ik ben, zooals gij zelf weet, zijn geboren onderdaan. De reeds ontvangene duizend dukaten komen in aftrek van de vorige som. Met de ontvangst van dezen kunt gij de vlam reeds zien flikkeren. De teekening van de vesting Koningshof zal ik zelf medebrengen. Ik ben intusschen uw getrouwe dienaar.”

DE VORST. Een afschuwelijke brief! — En dien zou

een officier mijner armee geschreven hebben, dien ik nog kortelings met de orde beloonde.... Menschen! mensen! wie kan uw hart doorgronden?.... Is de brief door hem onderteevend?

WANGEN. Neen! maar het is zijne hand en zijn zegel. Ik deed oogenblikkelijk zijne tent doorzoeken, en men vond in zijn' koffer de teekening van de vestig Koningshof en de duizend dukaten, na aftrek van honderd-twintig stuks.

DE VORST. En wat zegt de Ridmeester?

WANGEN. Hij stemt toe, dat schrift en zegel des briefs volmaakt gelijk zijn aan de zijnen; maar de daad zelve en het geringste bewustzijn daarvan ontkent hij hardnekkig; de teekening heeft hij reeds, zoo hij zegt, voor zes jaren, toen hij in Koningshof op werving lag, vervaardigd; en van het geld wil hij geen woord weten. Doch daar echter de zaak zoo klaar, en de overtuigende bewijzen in den brief zelve zijn, zoo blijft er geen twijfel meer overig.

DE VORST. Ja, hij is schuldig! — Maar bij dit alles blijft de booswicht mij toch een raadsel; zijne dapperheid, zijne verwondering, toen hij gisteren zijn' vader wedervond....

WANGEN. Dat hij dapper was, en vóór den nacht, waarin hij zijn schandelijk voornemen ten uitvoer bracht, nog zulk een' voordeeligen *coup* maakte, laat zich gemakkelijk begrijpen; want hij deed dit zeker, om ook de geringste verdenking van zich af te weren: wie van ons zoude ook den minsten argwaan omtrent hem gekoesterd hebben, als niet deze brief alles verraden had?

DE VORST. Gij hebt gelijk! — En bekennen wil hij niets, zegt gij?

WANGEN. Niets, behalve dat, wat hij niet loochenen kan; zijne hardnekkigheid heeft mij, niettegenstaande de vriendschap die ik hem altijd toedroeg, sterk verbitterd. Door den krijgsraad, dien de Overste over hem belegd heeft, is hij tot den strop veroordeeld. Alle officieren beklagden hem; doch daar men hem de klaarblijkelijkste bewijzen voor oogen legde, zoo werden zij over zijne stijfhoofdigheid ten uiterste ontevreden.

DE VORST. Hoe groot is de schade van den brand wel?

WANGEN. Zonder de nadeelige gevolgen te berekenen, welke daaruit voor ons ontstaan kunnen, beloopt zij tweemaal honderd-duizend gulden.

DE VORST. Ontzettend! — Hebt gij bevel gegeven het vonnis te voltrekken?

WANGEN. Neen, Sire! ik heb den Overste bevolen, de voltrekking van het vonnis zelve zoo lang op te schorten, tot ik het voorval en vonnis aan uwe Majesteit gerapporteerd en hare goedkeuring daarover ontvangen had.

DE VORST. Daar de bewijzen zoo klaar zijn, moet gij slechts den eisch der wetten volgen. Ik ben mensch, en wenschte gaarne het leven van ieder mijner onderdanen te redden; maar waarlijk, heeft iemand den dood verdiend, deze Erlau verdient hem dubbel! — Ondervraag hem nog eenmaal ten strengste; beloof eene zachtere doodstraf, als hij alles opregt bekent; want ik verlang ten minste den naam van den vijandelijken Generaal te keunen, die op eene zoodanige wijze krijg zoekt te voeren: — en blijft hij verder ontkennen, dan worde zijn vonnis, naar al de gestrengheid der wetten, uitgevoerd; dan moet hij ten voor-

beeld van anderen gestraft worden! — Wat zegt zijn arme oude vader er wel van?

WANGEN. Hij is in het leger: zijn smeeken zoude mij schier bewogen hebben, hem den toegang tot zijnen zoon te vergunnen; ik durfde het echter niet wagen, want na al het voorgevallene, kan het historietje van de gevangeneming wel voorbedachtelijk geschied zijn.

DE VORST. Gij hebt gelijk: zijne handelwijze geeft althans wel aanleiding om dit te denken. Dat hij wel niet dezelfde Generaal is, met wien zijn zoon in verstandhouding staat, daarvoor waarborgt ons deze brief. Voorzigtigheid is evenwel hoogst noodzakelijk. Verbied hem derhalve den vijen toegang in het leger, wijs hem eene tent aan, en behandel hem overigens als een' krijgsgevangene.

WANGEN. Hij vroeg naar het verblijf van uwe Majesteit; welligt zal hij het beproeven, genade voor zijnen zoon af te smeeken.

DE VORST. Zoo hij komt, moet men hem niet afwijzen; de grijsaard heeft mij te veel aandoening veroorzaakt, dan dat ik hem geen gehoor vergunnen zoude; ook is hij niet mijn onderdaan. Ik wil zijne denkwijze zoeken uit te vorschen, en vinde ik hem onschuldig, dan vervalt het bevel, dat ik u voor hem gaf.

WANGEN. Uwe Majesteit denkt er vorstelijk over, en verlangt zeker narigt van het tweede verhoor?

DE VORST. Zoo hij bekennen mogt, ja; — anders niet!

(Wangen vertrekt.)

T W E E D E T O O N E E L.

DE VORST, Adjudant BING.

BING. De gevangen Generaal Schlensheim verzoekt gehoor.

DE VORST. Hij kome! *(Bing vertrekt.)*

D E R D E T O O N E E L.

DE VORST, SCHLENSHEIM, EEN OFEICIER.

SCHLENSHEIM, *zeer aangedaan*. Sire, ik kom.... *(Tranen beletten hem te spreken.)* Ik moet mij schamen: ik ben zulk een oud soldaat, en kan niets dan weenen, maar het is mijn zoon! mijn zoon! en de naam van vader maakt het hart des mans zoo gevoelig, zoo teeder.... *(Hij knielt.)* Genade, Sire! genade!

DE VORST. Sta op; gij kent de krijgswetten, en zoo gij de misdaad van uw' zoon kendet, dan zoudt gij u schamen, genade voor hem te smeeken.

SCHLENSHEIM. Ik weet alles, alles! — maar, Sire! ik ben vader, de vader kan smeeken, de Vorst alleen kan vergeven; de vader schaamt zich niet het eerste te doen, ten minste dáár, waar het het leven van zijnen zoon geldt. Het is waar, de bewijzen zijner misdaad zijn, zoo als ik hoor, zonneklaar, maar mijn zoon kan niet schuldig zijn, anders was hij mijn bloed niet; en dat is hij! ja, Sire! dat is hij! mijn hart zegt het mij te duidelijk: hij is mijn zoon!

DE VORST. De deugdzaamste vader kan dikwijls den ellendigsten zoon hebben; daar zijn voorbeelden van; en dat uw zoon zulk een voorbeeld is, daarvan ben ik stellig overtuigd.

SCHLENSHEIM. Ach neen, Sire! zoo ver kan hij zijn bloed niet verloochen: ik ben zeventig jaar oud, was steeds soldaat, heb twaalf wonden, wel is waar niet in dienst van uwe Majesteit, maar de verdiensten van een' oorlogsmann worden overal geschat. — Mijn zoon heeft zich altijd dapper gedragen, en thans zou hij — ik mag het niet uitspreken — thans zoude hij een booswicht, een verrader, een brandstichter zijn!

DE VORST. De bewijzen zijn te klaarblijkelijk.

SCHLENSHEIM. Alzoo is er geene genade te hopen?

DE VORST. Geene! — Hoe zwaar het mij ook valle, het u te moeten zeggen — geene! — Ik moet hem straffen — ik moet!

SCHLENSHEIM, *met gerouwen handen*. Nu, dan moogt Gij u erbarmen, Vorst aller vorsten! Gij, Vader in den hemel, ontferm u over mijn' zoon, en schenk hem, als hij voor uwen troon verschijnt, eeuwige genade; geef echter aan mij, ouden krijgsman, standvastigheid om zooveel lijden te verdragen! (*Tegen den Vorst.*) Ik dank u, Sire! voor het geduld, dat uwe genade mij heeft aangehoord. Ik zal nu niet meer voor het behoud van zijn leven smeecken; want zoo hij onschuldig lijdt, zal de Eeuwige zijn lijden beloonen. Hij sterve dus, — maar, Sire! niet door de handen des beuls! Heb erbarming, Sire! met eenen zeventig-jarigen grijsaard; ik zou deze grijze haren, die ik

gaarne eerlijk in het graf wilde medenemen, van jammer moeten uitrukken — ik moet vertwijfelen, als ik mijn' zoon aan het schandhout zie. — Ha! bij deze enkele gedachte, krimpt mij het bloedend hart in een; al mijne wonden voel ik op nieuw ontsteken en branden. Bij den hemel, ik ben onschuldig, ik heb geen het geringste aandeel aan het begane misdrijf; maar uwe Majesteit late mij veeleer als een onschuldig slagtoffer sterven, dan dat ik mijn bloed zie onteeren.

DE VORST. Ik begrijp wat gij verlangt — gij eischt veel! maar ik zal aan uwe bede voldoen: uw zoon sterve door de handen zijner kameraden.

SCHLENSHEIM. En het is mij vergund, hem deze genade van zijnen vorst te mogen mededeelen? hem vóór zijnen dood nog eenmaal te spreken?

DE VORST. Ook dat zij toegestaan, maar slechts uit achting voor u, brave oude! gij verstaat mij, slechts uit achting voor n! (*Met verkrople bitterheid.*) Want uw zoon heeft het niet verdiend.

SCHLENSHEIM. Dank, uwe Majesteit, dank! ik heb geene woorden om u mijne erkentenis te betuigen... Waarlijk, de bewijzen zijn duidelijk, zeer duidelijk, en uwe Majesteit is zeer genadig; maar geloof mij, vorst! hij is nogtans onschuldig: ik heb wel geene bewijzen, in het geheel geene; maar mijn hart zegt het mij... doch laat hem sterven; een soldaat vreest voor geen' kogel — mijn zoon ook niet, want hij nam mij gevangen!... Verheug u, Frits! gij sterft den dood eens soldaats — het is wel niet tegen den vijand — maar sterf slechts — het is de wil van

uwen vorst, en uw vorst is een goed vorst! (*Na eene kleine pauze.*) Zie, uwe Majesteit! mijne tranen zijn opgedroogd — nu ij! ik naar mijn' zoon om hem deze tijding te brengen: nogmaals dank, den warmsten dank eens vaders!

(*Hij vertrekt.*)

DE VORST, *aangedaan*. Kan deze vader zulk eenen zoon hebben?

SCHLENSHEIM, *terugkomende*. Uwe Majesteit heeft zeker groote schade bij den brand des magazijns geleden? dat smart mij, — dewijl mijn zoon, mijn zoon, deze schade zoude veroorzaakt hebben; ik ben rijk, Sire, ik ben rijk, heb vele goederen; alles wil ik verkoopen; alles, wat ik kan, betalen; want nu ik geen' zoon meer heb, heb ik niets meer noodig; daar zullen nog medelijdende menschen genoeg gevonden worden, die den armen vader, wien de smart over zijnen zoon misschien spoedig gezigt en vermogen ontroofd zal hebben, een stukje brood zullen toewerpen.

DE VORST. Goede oude! gij hebt mij innig aangedaan; had uw zoon mijn' persoon beleedigd — had hij naar mijn leven gestaan, dan zoude hij om uwentwil vrij zijn; maar ik kan niet. Bij Hem, die eens regter zal zijn, ik kan niet! En thans geloof ik genoeg gedaan te hebben — of dunkt u, dat de bewijzen niet duidelijk genoeg zijn?

SCHLENSHEIM. Voor een' regter duidelijk! maar voor het hart eens vaders nog veel te duister. Doch ik smeeke u thans niet meer om zijn leven, maar slechts om mijn vermogen tot schadeloosstelling aan te nemen.

DE VORST. Schlensheim! gij beleedigt mij! — ik heb geene aanspraak op uw vermogen; de schade bedraagt ruim

twee tonnen gouds: ook slechts het aandenken daaraan zij u geschonken; in mijn rijk moet aan niemand uwer familie daarover immer eenig verwijt gedaan worden.

SCHLENSHEIM, *voor zich ziende*. Twee tonnen gouds! (*In vertwijfeling*.) Ik had gedacht dat het mij niet aan vermogen ontbreken kon! maar zoovéél — zoovéél.... ach, mijn zoon! mijn zoon! zoo het mogelijk ware, dat gij.... ach Hemel! daaraan mag ten minste dit grijze hoofd niet denken. (*Hij vertrekt.*)

VIERDE T O O N E E L.

DE VORST, Adjudant BING, EEN OFFICIER.

DE VORST. Men moet den Generaal, die mij zoo even verliet, naar zijnen zoon geleiden, en beiden ongehinderd met elkander laten spreken. Meld gelijktijdig den Overste, dat ik de bij den krijgsraad aan den Ridmeester Erlau toegelegde doodstraf wil verzacht hebben, zeg hem; dat hij, volgens de gewone krijgsstraf, den dood door de handen zijner kameraden ontvangen moet; daarna zal men mij de volvoering van het vonnis melden. (*Hij vertrekt.*)

VIJFDE T O O N E E L.

De Ridmeester ERLAU wordt met wachten van het verhoor naar zijne tent terug gebragt; SOPHIA loopt met FRITS aan de hand hem na, tracht van tijd tot tijd hem te spreken, keert zich, nu en dan angstig de handen wringende, naar de hem begeleidende wachten; wordt echter door hen zacht-

kens met het geweer afgewezen. Als de Vorst vertrokken is, blijft het tooneel eenige oogenblikken ledig; in dien tusschentijd voert het orkest eene toepasselijke muziek uit; welke de bewegingen van SOPHIA en de wachten zoolang blijft accompagneren, totdat deze begint te spreken.

SOPHIA. Om 's hemels wil, hebt medelijden: laat mij met mijn' man spreken! o, mijne vrienden, slechts één oogenblik.

DE WACHTEN. Terug! — terug!

ERLAU, tegen zijne vrouw. Vaarwel, geliefde, vaarwel, Sophia! stel u gerust: eenmaal spreken wij elkander.

(De wachten brengen hem in zijne tent, Sophia wil hem volgen, maar wordt er in verhinderd.)

DE OFFICER der wacht, uit de tent terugkomende. Wie zijt gij? Wat wilt gij, mevrouw?

SOPHIA. Ik ben de vrouw van den Ridmeester Erlau en bezweer u, bij al wat heilig is, mij slechts eenige oogenblikken met mijn' man te laten spreken. Ik hoor, hij moet sterven; ik moet hem zien, ik ga niet van hier! ik vrees geene bedreigingen — ook den dood niet! hier wil ik nederknien en niet opstaan, voor dat gij mij met hem laat spreken, hem slechts laat zien!.... heb medelijden met mijne wanhoop; medelijden met dit arme kind en zijne moeder!....

DE OFFICIER. Ik kan niet, ik mag niet: zijn misdrijf is te groot.

SOPHIA. Ach, mijnheer! zoo gij barmhartigheid en medelijden bezit, zult gij het mij niet weigeren.

DE OFFICIER. Ik heb de strengste order, niemand, wie hij ook zijn moge, bij hem te laten — ga dus naar huis, Mevrouw! gij kunt hem toch niet helpen, gij zult slechts zijnen dood, die onvermijdelijk is, verbitteren.

SOPHIA. Zijn dood? onvermijdelijk? wat heeft hij dan gedaan, dat den dood verdient? o, mijn man is gewis onschuldig! ach, Mijnheer! zeg mij, waarvan beschuldigt men hem? laat mij slechts een oogenblik met hem spreken, opdat ik hem mijn laatst vaarwel zegge — hem zijnen zegen voor dit kind afsmeeken kan — ik ga niet weg van hier: ik moet — ik moet hem zien.

FRITS. Ach, lieve Mijnheer! laat mij bij mijn' vader gaan!

SOPHIA. Zoo gij aan het smeeken van dit kind geen gehoor geeft, dan moet gij geen menschelijk hart hebben.

DE OFFICIER. Gij smeekt te vergeefs: de order, die ik ontvangen heb, kan ik, zonder mijzelven ongelukkig te maken, niet overtreden; gij moest u tot mijnen Overste wenden; ga anders naar den Vorst, hij is een goed monarch; bij hem zult gij veel meer uitrigten. Ja, ik wil er u bijna voor instaan, dat hij u verlof geeft om met uwen echtgenoot te mogen spreken.

SOPHIA. Naar den Vorst! ja, ja, naar den Vorst wil ik gaan, en hem smeeken: hij zal de tranen eener moeder verhooren! Dank, dank Mijnheer! kom, Frits, naar den Vorst! gij moet mij helpen smeeken! kom, mijn zoon! het geldt het leven uws vaders, — kom, naar den Vorst! maar waar vinde ik hem, waar vinde ik den Vorst?

DE OFFICIER. Zoo gij hier deze rij tenten doorgaat, zult gij reeds van verre in het midden de zijne ontwaren.

SOPHIA, (*angstvol.*) Hoelang... hoelang duurt het nog, eer zijn vonnis volvoerd wordt?

DE OFFICIER. Nog een uur.

SOPHIA. Nog één uur!... God, God! erbarm u onzer... (*Angstig.*) Nu naar den vorst! (*Zij wil gaan.*) Ach, kind der ellende! u moge ik niet terug laten; uw aanblik zal zijn hart voor het medelijden openen. (*Zij neemt Frits op den arm.*) Strek deze onschuldige armpjes smeekend uit, als wij door het leger gaan; bid ieder soldaat, dat hij zich met ons vereenige, om voor zijnen dapperen kameraad, voor uwen ongelukkigen vader, genade af te smeeken! kom, kom!

ZESDE TOONEEL.

De vorigen, SCHLENSHEIM.

SOPHIA, *valt hem om den hals.* Ach, beste vader! brengt gij troost, hebt gij hulp voor uwen zoon?

FRITS. Lieve grootpapa! zij willen mij niet bij mijnen vader laten.

SCHLENSHEIM, *ter zijde.* Dat ontbrak er nog aan! — Waar vind ik standvastigheid genoeg, om hunne klagten bij mijn lijden te torschen! (*Luid.*) Wat wilt gij, wat doet gij hier?

SOPHIA. O, mijn hart zeide mij alles wat hier omging. Ik konde niet langer blijven; ik moest hem volgen! Mijn echtgenoot moet sterven... O, kom, kom! (*Zij wil hem voorttrekken.*) Kom met mij naar den vorst.

SCHLENSHEIM, Ik was reeds daar.

SOPHIA. En gij brengt genade? o, spreek, spreek! hebt gij genade voor mijn' echtgenoot ontvangen?

SCHLENSHEIM. Wees gerust, wees gerust, mijne dochter! — Waar is uwe moeder?

SOPHIA. Zij wilde medegaan; maar ik heb haar overgehaald om te huis te blijven, en naar onze terugkomst te wachten.

ZEVENDE TOONEEL.

De vorigen, Adjudant BING.

BING, *tegen den officier*. Heer Luitenant! de Vorst heeft bevolen, den Generaal ongehinderd met zijnen zoon te laten spreken.

DE OFFICIER. Zeer wel.

SOPHIA. Gij moogt hem spreken, hem zien? ik ook! (*Tegen Bing.*) Beste Heer, ik ben zijne echtgenoot, dit is zijn kind: wij mogen immers ook bij hem gaan?

BING. Ja, gewis! ook gij kunt hem zien.

SOPHIA, *tegen Schlensheim*. Kom dan, kom dan! — O, ik wil mij aan zijne borst werpen, hem in mijne armen klemmen, dat zelfs de dood ons niet scheiden kan.

DE OFFICIER. Veroorloof mij, dat ik hem eerst voorbereide.

BING. Waar vind ik den Overste?

DE OFFICIER. In zijne tent.

BING, *tegen Sophia en Schlensheim*. De hemel sterke u, vaartwel!

(*Hij vertrekt.*)

SOPHIA, *tegen den Officier.* Ga, ga, mijnheer! zeg hem, dat ik naar zijne omarming smacht, dat het mij verpordloofd is hem te zien. Haast u: ieder oogenblik is mij kostbaar!
(*De Officier gaat in de tent.*)

ACHTSTE TOONEEL.

De vorigen, daarna ERLAU.

SOPHIA. Ik kan naauwelijks het oogenblik afwachten, om hem aan mijn hart te drukken!... Ach, vader! wat heeft mijn echtgenoot toch misdaan, dat men hem zoo zwaar straffen wil?

SCHLENSHEIM. Wees getroost! en als gij hem gesproken hebt, ga dan naar huis, en stel door uwe tegenwoordigheid uwe moeder tevreden.

DE OFFICIER, *komt uit de tent.* Kom hier, Mevrouw, kom hier!

ERLAU, *half buiten de tent.* Mijne beste! mijne dierbare!

SOPHIA, *ijlt hem te gemoet.* O, mijn Frits!

FRITS. Lieve papa! Lieve papa! (*Zij gaan in de tent.*)

SCHLENSHEIM, *blijft hen naöogend staan.* Dit alles zal mij nog het leven kosten. Is hij schuldig of onschuldig? Zoude hij waarlijk een verrader van zijn Vorst en Vaderland zijn? Foei, foei! ik kan het niet gelooven. — Hij kan het niet wezen! — Voort, naar hem toe, om hem in zijn' laatsten doodstrijd bij te staan! Aan U, Vader daarboven! geef ik hem over — bestuur zijn lot naar uw welgevallen, en wees ten minste daar zijn vader, als ik het hier weldra niet meer zijn kan! (*Hij gaat in de tent.*)

Einde van het Derde Bedrijf.

VIERDE BEDRIJF.

De legertent van Erlau.

EERSTE TONEEL.

ERLAU, SOPHIA, FRITS.

ERLAU. Herstel u, dierbaarste! herstel u! Gij ziet ik ben niet te redden. Denk, beste Sophia! dat gij dit arme kind ten steun moet strekken; mijne onschuld zal eenmaal aan den dag komen, zoo er nog gerechtigheid hierboven is, en dan zult gij ongehinderd en zonder schande mij, uwen echtvriend, kunnen beweenen. — Verlaat mij thans: ik ben geen oogenblik meer zeker van niet afgehaald te worden. — Ik ben bereid en met mijnen Schepper verzoend: — want wee den soldaat, die dagelijks den dood voor oogen hebbende, echter zijne ziel met misdaden beladen in de eeuwigheid doet overgaan! — Maar, Sophia, verlaat mij nu: — ik wenschte gaarne eenige oogenblikken alleen te zijn; later zoude het mij zwaarder vallen van u te scheiden.

SOPHIA. Neen, ik verlaat u niet, ik kan u niet verlaten. Wie zou u in uwen laatsten doodstrijd bijstaan, als uwe vrouw u verliet? Ik heb u gezworen — voor het oog Gods gezworen — lief en leed met u te deelen, en ik wil mijnen eed houden, ik wil zonder klagen standvastig zijn: laat mij slechts bij u blijven.

ERLAU. Mijn zoon, mijn lieve Frits! (*Hij legt de hand op zijn hoofd.*) God zegene u, mijn kind! en geve, dat mijne onschuld weldra ontdekt worde, opdat gij mijnen naam met eere dragen kunt! — Ga, ga met uwe moeder naar huis en bid voor uwen vader, dat hij zijnen strijd gelukkig voleinde.

SOPHIA. Neen, neen, ik kan u niet verlaten; ik blijf bij u, er geschiede wat er wil.

FRITS. Gaat papa dan niet met ons?

ERLAU. Ja, ja! ik volg u aanstonds. (*Ter zijde.*) Ach, dat is hard, dat is hard — zoo onschuldig als ik te moeten lijden: het is mij te donker... — maar, God! uw wil geschiede!

SOPHIA. Maar kunt gij dan niet iets tot uwe regtvaardiging inbrengen? Is dan alles tegen u? Kunt gij niet bedenken, wie uw valsche aanklager is? Kunt gij ten minste geen uitstel vragen? Het moet toch eenmaal ontdekt worden, wie de oorzaak van deze afschuwelijke misdaad is!

ERLAU. De bewijzen tegen mij zijn zoo sterk, dat ik, ware ik regter, mij zelven veroordeelen moest... Men heeft de duizend dukaten, waarvan in den brief melding gemaakt wordt, in mijn koffer gevonden, maar hoe zij er in gekomen zijn, en wie den brief geschreven heeft, dat is in den Hemel bekend!

SOPHIA. Het moet een duivel in menschelijke gedaante zijn.

ERLAU. Mijn wachtmeester, die gisteren gedeserteerd is, en dien ik als soldaat bij mij nam en schrijven leerde — zoude de cenige kunnen zijn, die mijne hand had weten

na te maken: — maar — neen — zoo ondankbaar en schelmachtig kon hij niet handelen.... hoewel hij eed en plicht geschonden en mijn vertrouwen misbruikt heeft. Doch hetzij hiermede hoe het wille: deze omstandigheid scheen mij toe te onbewezen om daarvan in het verhoor tot mijn voordeel gebruik te maken.

SOPHIA. Dit hadt gij toch moeten doen! (*Zij ziet vreesachtig om.*) God! ik sidder bij elke beweging die ik hoor! Waar uw vader toch blijven moge?

ERLAU. Hij zoekt redding voor zijn zoon, die hij echter niet vinden zal; ach! ik heb mijn goeden vader veel te danken: door zijne hulp zal ik het geluk genieten van door de handen mijner kameraden te sterven: een geluk voor hetwelk ik hem niet genoeg danken kan!... Deelgenoot van mijn lijden! zoo gij mij immer bemind hebt, zoo gij mij in de laatste oogenblikken mijns levens nog bemint, verlaat mij dan thans! het uur genaakt, beste Sophia! en het zal u zwaarder vallen, in het laatste oogenblik van mij te scheiden; denk, dierbare! dat gij moeder zijt!

SOPHIA. Ach, om onzer liefde wil, smeeik ik u, laat mij bij u blijven; ik wil gerust, tevreden en gelaten zijn, zoolang ik bij u ben... Ach, alles is immers nog als een droom, waaruit ik tracht te ontwaken, en niet ontwaken kan.

ERLAU. Ik was te gelukkig: ik bezat de gunst van mijn Vorst, vond mijn vader weder en bezat u, mijne geliefde! — en nu, nu — nog slechts eenige oogenblikken en zij komen — zij komen om mij ter strafplaats te voe-

ren; om mij eene straf te doen ondergaan, welke ik niet verdiend heb!.... had mij liever een kogel in de dienst mijns Vaderlands getroffen!.... maar mijn lot wil het zoo, en mij voegt de onderwerping.

SOPHIA. Het schijnt alsof alles tegen ons zaamgezworen heeft. De menschelijkheid moet uit dit leger verbannen zijn: men wilde mij naauwelijks bij u laten. Ja zelfs, als ik uwen naam noemde, haalde men de schouders op, fronste men de wenkbraauwen, en liet ons zonder antwoord staan. Niemand werd door de tranen en het smeeken eener vrouw, die het leven haars mans zoekt te redden, bewogen. — Men beschuldigt u van ontrouw aan uwen Vorst, men noemt u een verrader des Vaderlands. — Is het mogelijk? gij wiens hart even trouw voor uwen Vorst als voor mij slaat, gij zoudt sterven? — Doch ja, sterf slechts, sterf slechts! Ik heb met u alle levensvreugde genoten, gij zult mij dus niet kunnen verhinderen, ook het ongeluk en den dood met u te deelen.

TWEEDE TOONEEL.

De Vorigen, SCHLENSHEIM.

SOPHIA. Wat brengt gij, beste vader! aan den ongelukigen zoon? Wat brengt gij, leven of dood?

SCHLENSHEIM. Dood, dierbare dochter, dood! Het is gedaan, alle moete te vergeefs. De Vorst heeft mij verder gehoor ontzegd; hij moet sterven; en als de Hemel geen wonder doet, dan beweenen wij in een vierendeeluurs zijn dood!

SOPHIA. Wee, wee, zijne vijanden! want hij is gewis onschuldig. — (*Zij knielt neder.*) Almagtige! zie neder op onze ellende, heb medelijden met onze vertwijfeling, red hem! red hem!..., (*Aandoening belet haar verder te spreken.*)

SCHLENSHEIM. Zoon! beste, wedergevonden, en nu reeds zoo spoedig weder verloren zoon! nog slechts eenige oogenblikken, en men zal komen, om u voor eeuwig van ons af te rukken.... Kom aan mijn hart; het laatst vaarwel! het allerlaatst zij uwer gade geheiligd! (*Hij neemt hem ter zijde.*) Spreek thans, spreek met mij: zeg! hebt gij in het geheel geen deel aan het ondernemen, om welks wille gij thans den dood ondergaan moet? De schijn is tegen u; bedenk, dat gij na aan den rand des grafs staat — dat het oogenblik nabij — zeer nabij is, dat gij voor den regterstoel des Eeuwigen verschijnen zult — voor Hem, die u streng regten, maar ook, als gij onschuldig zijt, eeuwig beloonen zal.

ERLAU. Vader! zoo er slechts eene gedachte van verraad tegen mijn Vorst in mijn hart opgekomen is — zoo ik slechts de geringste kennis drage van de daad, waarmede men mij beschuldigt, dan moge God mij in mijne laatste oogenblikken Zijne barmhartigheid ontzeggen — dan moge....

SCHLENSHEIM. Halt! geene eeden! Hij, die in het uiterste levensuur van zijnen vriend of bloedverwant, zóóver het vertrouwen op de menschheid verloren heeft, dat hij zonder eed, ook zijne laatste woorden niet gelooft, moet zelf eenmaal een meeneedige of der deugd ontrouw zijn geweest; Goddank, dat ik het vertrouwen aan mijzelfen zóó wel behouden heb, dat ik u gelooven kan, en u thans veel

geruster in mijne armen sluit; want de Christen, die aan den rand des grafs, zóó gerust als gij, zijn sterfuur tegemoet ziet, moet zeker onschuldig zijn. — Hebt gij thans hier, in het bijzijn van uw vrouw en kind, mij nog iets op te dragen, zoo zeg het mij, en ik zal als uw vader alles getrouw volbrengen: — wat wilt gij, dat van uw zoon worden zal?

ERLAU. Wat de hemel wil, aan wiens bescherming ik hem, benevens mijne vrouw, bevele — Ik heb bij de dienst mijns vaderlands niets kunnen besparen, en hoopte hem ten minste een eerlijken naam na te laten; maar ook dezen ontroofte men mij!.... Groet mijne arme moeder, en verzeker haar, dat haar zoon niet als een misdadige, maar onschuldig sterft.

SOPHIA. Ik zal uw verlies niet overleven!

SCHLENSHEIM. Omtrent uwe familie en hunne verzorging behoeft gij uwe laatste oogenblikken niet te verbitteren. Mijn Vorst zal zeker mijn verzoek om afscheid inwilligen, en dan reizen wij naar mijne goederen, en wachten dáár het oogenblik af, dat de medelijdende Schepper ons bij u overvoert. Ik zal u weldra volgen, mijn zoon! weldra.... Uw verlies geeft mijn bouwvallig ligchaam den laatsten schok!

DERDE TOONEEL.

De vorigen, DE OFFICIER met eenige Wachten.

SOPHIA, die zich tot nu toe beurtelings met haren echtgenoot en zoon heeft bezig gehouden, verschrikt op het ge-

zigt van de Wachten, en roept, Erlau omarmende, gillende uit, God, daar zijn zij reeds!

FRITS, loopt den Officier te gemoet. Ach, lieve mijnheer! laat mijn vader bij mij blijven.

SCHLENSHEIM, reikt Erlau zijne hand. God zegene u, en sterke u in uwen doodstrijd! (*Standvastig.*) Vaarwel, vaarwel! (*Hij wil heengaan, keert echter weder terug, en barst in tranen los.*) Zoon, beste zoon! het hart breekt mij...

ERLAU. Dierbare Sophia, God zegene en behoede u!

SOPHIA. Neen, neen... (*Zij klemt hem vaster aan zich.*) ik laat u niet van mij scheiden!

ERLAU. Vader! ondersteun mij: ik kan mij niet van haar losscheuren.

SCHLENSHEIM. Lieve dochter! kom hier bij uwen ouden vader. (*Hij wil Sophia met geweld van Erlau verwijderen, waartegen zij echter alle hare krachten aanwendt; eindelijk valt zij uitgeput ter neder, doch klemt onder het vallen Erlau's ketenen vast in hare handen.*)

ERLAU, Sophia ondersteunende. Hemel! geef mij krachten: deze scheiding valt mij harder dan de dood! — Zie, zie, hoe zonder bewustzijn, hare bijna stervende handen mijne ketenen geklemd houden. God! hoe bitter zal haar ontwaken zijn! (*Hij tracht hare hand los te wringen; dit niet gelukkende, komt de Officier, ontdoet hem van zijne ketenen, en laat deze zachtken naast Sophia neder-vallen.*)

FRITS, weenende. Lieve papa! lieve papa!

ERLAU, neemt hem op, kust hem eenige malen hartelijk, en brengt hem dan bij Schlensheim. God zegene u, mijn

zoon! en doe u gelukkiger zijn dan uw vader.... Deze zal voortaan mijne plaats bekleeden — (*Tegen Schlensheim.*) u behoef ik zijne verzorging niet aan te bevelen — dat ik u nu voor het laatst omhelze!

SCHLENSHEIM. Nog eenmaal! voor de laatste maal, met al de hartelijkheid, met al het gevoel eens Vaders; en nu vaarwel! ik zal u spoedig volgen, ik gevoel het, — o ja! spoedig volg ik u.

ERLAU, omhelst nog eenmaal zijne echtgenoot en kind. Sophia! Frits! vaartwel, voor eeuwig! (*De Officier wenkt hem, dat het tijd is om te vertrekken.*) Wees der deugd getrouw.... (*Zijne aandoening belet hem verder te spreken; hij treedt onder de wachten, welke met hem vertrekken.*)

SCHLENSHEIM, zijne oogen op Sophia slaande. Ginds geene redding! laat ons dan ten minste voor haar trachten te zorgen. (*Hij gaat buiten de tent.*)

FRITS, die bij zijn moeder is gaan nederknielen, haar liefkozende. Lieve moeder! uw Frits roept u.

SOPHIA, uit hare bezwijming ontwakende en de ketens ontwarende, die zij tot nu toe vastgeklemd heeft gehouden, ziet angstig rond: Erlau niet meer ontdekkende, roept zij gilende uit: Hij is weg, zonder zegen, zonder vaarwel? ik moet hem volgen! — Frederik! Frederik! zonder u is het leven mij niets; met u te sterven is voor mij eene zaligheid! (*Zij neemt Frits aan de hand en vertrekt met hem.*)

VIERDE T O O N E E L.

Eene open plaats: de achtergrond wordt door een half-rond van soldaten afgesloten; voor op het Tooneel bevinden

zich de MAJOOR SALGO, de Auditeur en eenige OFFICIEREN. Zoodra de gordijn opgehaald is, wordt ERLAU door den OFFICIER met het kommando opgebragt.

DE MAJCOR. Heer Ridmeester! in den naam van den allergenadigsten Vorst, verzoek ik u nogmaals de misdaad, van welke gij overtuigd zijt, te bekenne: ik heb bevel u eenige oogenblikken tijd te laten.

ERLAU. Heer Majoor! ik ben onschuldig: zoo waar als ik wensch dat de opperste Regter mij in mijne laatste oogenblikken moge bijstaan, ik ben onschuldig! — verzeker zijne Majesteit van mijne trouw en ondergeschiktheid, die ik ook tot aan mijnen dood onveranderlijk heb behouden: bedank hem uit mijnen naam voor de genadige verzachting der doodstraf: ik beveel hem mijn vrouw en kind aan, of smeeke dat hij hen aan de bescherming van mijnen ouden vader overlaat! — Heer Majoor, vaarwel! En gij, mijne kameraden! is er iemand onder u, dien ik eenmaal moegt beleedigd hebben, zoo vergeeft het mij in mijne laatste oogenblikken! maar denkt tevens altijd: Erlau was ongelukkig, maar hij was tevens onschuldig.

DE MAJOOR. Gij hebt derhalve niets meer te zeggen?

ERLAU. Niets! dan alleen, dat ik met het bewustzijn mijner onschuld sterfe.

DE MAJOOR. Heer Ridmeester! ik heb hartelijk medelijden met u; ik wenschte in staat te zijn u te kunnen redden; — maar ik moet: vergeef mij mijnen pligt.

ERLAU. Volgaarne!

(Eenige oogenblikken stille, gedurende welke Erlau van zijne kameraden afscheid neemt; dan knielt hij in den kring;

de trom wordt geroerd; daarna geeft de Majoor den soldaten een wenk, en terwijl zij aanleggen hoort men een schot.

DE MAJOOR. Een schot! dat heeft zeker iets te beduiden.

EEN OFFICIER. Ik zie een vrouw en kind ijlings van den heuvel afkomen; welligt brengt men....

DE MAJOOR. Vergiffenis? dat geve de Hemel! en dan zoude het mij verheugen, dat ik met de uitvoering van het vonnis draalde.

VIJFDE TOONEEL.

De Vorigen, SOPHIA, daarna SCHLENSHEIM en adjudant BING.

SOPHIA, *komt met Frits op het Tooneel, vliegt Erlau in de armen, uitroepende.* Om 's hemels wil, houdt op: hij is onschuldig!

DE MAJOOR. Onschuldig! — Op schouder — 't geweer!

SCHLENSHEIM, *komt van Bing gevolyd op het Tooneel en vliegt oogentlikelijk naar den Majoor.* Heer Majoor! (*angstig rondziende*) waar is hij? waar is mijn zoon? (*hem ontwarende*) Goddank! het was nog niet te laat! (*Wederzijdsche omarming, waarna zij allen voorwaarts treden.*)

DE MAJOOR. Ik begrijp niets, Heer Generaal!

ERLAU. Aan welk toeval....?

SCHLENSHEIM. Vertel gij, Heer Adjudant! mijne vreugde maakt het mij onmogelijk een geregeld verhaal te doen.

BING. Naauwelijks was de Heer Ridmeester mijne tent voorbijgegaan, om op deze plaats het slagtoffer van den tegen hem getuigenden schijn te worden, of er kwam een Huzaar in vollen ren aanrijden; even voor dat hij mijne

tent bereikte, struikelde zijn paard en de ongelukkige ter neder stortende, kwetste zich zoodanig, dat het hem onmogelijk was, zich weder op te rigten; wij schoten te zijner hulp toe, en kermende zeide hij ons, een' brief van groot belang in zijne sabeltasch te hebben, welke aan Zijne Majesteit, of, bij Hoogstdeszelfs afwezen, aan den kommanderen Generaal gerigt was; mij tevens smeevende mij ijlings te haasten, daar er het leven van een mensch van afhing; ik vond den brief, liet den Huzaar aan de hulp zijner kameraden over, en spoedde mij naar de tent van den Vorst, overhandigde hem den brief, welken hij mij echter teruggaf, beval open te breken en te lezen. Hij was van den Luitenant Walldorff, die in het nabijzijnde dorp Eckhauzen post gevat had; hij berigtte, dat zij dezen nacht een kerel gearresteerd hadden, die de voorposten zocht voorbij te sluipen; zich niet meer kunnende redden, had hij bekend Zelle te heeten, wachtmeester bij de compagnie van den Ridmeester Erlau, en gedeserteerd te zijn, waarop de Luitenant, welke van uwe arrestatie (*tegen Erlau*) en nabij zijnde executie gehoord had, hem spottende toevoegde: „dan zult gij uwen Ridmeester spoedig volgen.” Naauwelijks had Zelle de oorzaak daarvan vernomen, of zijn geweten voelende ontwaken, of misschien geene redding voor zich zelven ziende, en denkende door eene openhartige bekentenis zijne wroegingen te verminderen, en zijne verdiende straf welligt te zien verzachten; althans hij beleed, dat hij door een bijzonder toeval meester was geworden van een brief, welke door den vijandelijken Generaal Korn (*tegen Erlau*) aan u was gerigt; deze zocht u

tot verraad van het vaderland, onder belofte van eene Majoorplaats, over te halen; uw wachtmeester, ziende dat gij niet dan bij naam bij den vijandelijken Generaal bekend waart, maakte van de gelegenheid gebruik, gaf zich voor u uit, volvoerde al de gevraagde verraderijen in nwen naam en ontving het goud, waarvoor hij zijne eer aan vreemden verkocht, en zoude thans bij den vijand de laatste vrucht van zijn schelmstuk gaan inoogsten, zoo het hem gelukt ware aan de waakzaamheid der posten te ontslippen.

ERLAU. Maar hoe kwam het geld in mijn koffer?

BING. Ook dit bekende hij: dat hij voorheen een eerlijke kerel was, die jaren lang zijne diensten trouw waarnam, doch die door eenen zamenloop van omstandigheden tot de uitvoering dezer schurkenstreek als weggesleept was geworden. Uw al te groot vertrouwen, het uitzigt op het verderfelijke lokaas, hooger rang, dit alles berokkende zijnen val; een bewijs zijner anders edele denkwijze was het geld in uw koffer; met de behoefte uwer familie bekend, dankbaar voor de van u genoten diensten, legde hij de voor zijn verraad genoten duizend dukaten in uw koffer, er slechts zooveel afnemende, als voor zijne eerste behoeften in het vijandelijke land benoodigd was — tevens voornemens zijnde, zich zelf als den aanlegger des brands in het magazijn aan te klagen, zoodra zijne veiligheid op vijandelijken grond dit slechts gedoogde. — Naauwelijks had ik den brief geëindigd, of zijne Majesteit riep uit: „God! zoo het maar niet te laat is! duizend dukaten voor hem, die de executieplaats nog tijdig genoeg bereikt, zoodat

de Ridmeester gespaard blijve!" — Uw vader en echtgenoot vond ik bij mijne komst aan des Vorsten knieën, om nog eene laatste poging voor het behoud van uw leven te wagen. Ter naauwernood had de Vorst de woorden nwer redding geuit, of beiden vlogen met zulk eene drift hier naar toe, dat ik moeite had dezen grijsaard bij te houden.

SOPHIA. Kan eene vrouw, die het leven van haren echtgenoot te redden heeft, zich te veel haasten?

ERLAU. Beste Sophia!

SCHLENSHEIM. U, Almagtige! zij mijn dank gewijd! wanneer wij allen wanhopen, dan komt uwe reddende hand en helpt ons uit den alles wegslependen stroom des ongeluks aan eenen veiligen oever! Komt, kinderen, nu naar den Vorst!

DE MAJOOR. Daar komt zijne Majesteit zelve.

ZESDE TOONEEL.

De Vorigen, DE VORST, OFFICIEREN.

DE VORST, *in vervoering opkomende*. Mijne vreugde was te groot om het rapport af te wachten: den hemel zij dank, ik zoude ontroostbaar geweest zijn, als... (*Den Majoor aanzienste.*)

DE MAJOOR. Uwe Majesteit?

DE VORST. Als gij met de volvoering niet gedraald hadt; gij handeldet onwillekeurig; de regtvaardige arm der Voorzienigheid bestuurde den uwen. Uw dood, waarde Erlau! zoude eene zwarte streek door mijn geheele leven geweest

zijn: — begeef u nu in den schoot uwer familie; kom dan weder bij mij, maar laat uw' Vorst (*hem de hand reikende*), uw' Vriend, niet te lang wachten, om het u gedane onrecht te vergoeden!

ERLAU. Sire!

DE VORST. Wij zullen elkander nader leeren kennen! Gij, eerwaardige oude! maaktet het heden den Vorst, om uws zoons wille, zwaar, een regtvaardig Vorst te zijn.

SCHLENSHEIM. Ik kon het mij niet voorstellen, dat hij van zijnen vader ontaard zijn zoude.

ERLAU. Al ware mijn vonnis volvoerd geweest, dan nog was uwe Majesteit regtvaardig; want de schijn was geheel tegen mij.

DE VORST, *tegen den Majoor*. Wie was degeen, die u nog bijtijds....

DE MAJOOR, *op Schlensheim en Sophia wijzende*. Behoeft uwe Majesteit nog te vragen?

DE VORST. Ik begrijp u! de uitgeloofte belooning was dus onnoodig; die zal echter de rasse brenger des briefs van den Luitenant Walldorff ontvangen; voor zijne spoedige genezing zij met Gods hulp gezorgd: en dan, Heer Majoor, belast gij u met zijne aanstelling als Wachtmeester in de vakant geworden plaats bij de kompagnie van den Ridmeester Erlau. (*Tegen Erlau*) De man, die zonder eigenbelang zooveel tot uwe redding heeft toegebracht, zult gij toch wel als plaatsvervanger van hem, die uw ongeluk berokkende, gedoozen?

ERLAU. Volgaarne, Sire!

DE VORST. Wat den booswicht aangaat, die mij dezen

dag zooveel verdriet veroorzaakt heeft, die zal naar verdienste gestraft worden!

SCHLENSHEIM. Kom, mijn zoon! wij moeten nu naar uwe moeder!.... Heer Majoor! hebt gij nog een broeder!

DE MAJOOR. Neen, heer Generaal!

SCHLENSHEIM. Nu dan, hebt gij eenmaal een vriendschap noodig, die gij slechts van eenen broeder verwachten kunt, zoo kom bij den ouden Schlensheim, en hij zal u die verschaffen; en ben ik hier beneden niet meer te huis, zoo klop (*op Erlau wijzende.*) slechts hier aan, en hij zal uw broeder zijn.... anders ware hij mijn zoon niet!

DE VORST. Komt, laat ons nu het overige van den dag in vreugde doorbrengen, en de geleden smarte trachten te vergeten; laat ons beseffen, dat het aandenken aan een gelukkig doorgestaan lijden langduriger genoegen verschaft, dan dat van genoten vreugde!

*Onder het aanheffen van vrolijke veldmuziek
valt de gordijn.*

Bij de Uitgevers dezen zijn mede te verkrijgen :

Arthur, of zestien jaren later. Tooneelspel	f 0,50.
Bartier van Straatsburg, of de Frankforter Loterij. Blijspel met zang	„ 0,60.
Bruiloft van Kloris en Roosje. Kluchtspel met zang en dans	„ 0,20.
Edelmoedige Dragonder. Tooneelspel	„ 0,30.
Een eenige misstap. Tooneelspel.	„ 0,50.
Eerwaardig gezelschap. Kluchtig blijspel	„ 0,40.
Francine de Handschoenmaakster. Blijspel door <i>C. J. Mienikus</i>	„ 0,50.
Fijne Politiek. Blijspel	„ 0,60.
Gijsbrecht van Aemstel. Treurspel.	„ 0,30.
idem idem voor Rederijkers, door <i>J. M. E. Dercksen</i>	„ 0,50.
Haar hart is ontwaakt. Blijspel	„ 0,40.
Huzaar van Felsheim. Blijspel met zang	„ 0,60.
John de Bedelaar. Volks-Tooneelspel	„ 0,50.
Kamertje van een waschmeisje. Blijspel met zang	„ 0,40.
Lekkerbek zonder geld. Blijspel met zang	„ 0,40.
Lief onder elkaâr, of de familie Barnau. Tooneelspel	„ 0,75.
Maskerade. Tooneelspel	„ 0,25.
Mathilda, of een vrouwenhart. Tooneelspel	„ 0,50.
Minnaar op de proef, of het zonderlinge Tweegevecht. Blijspel.	„ 0,40.
Montigni. Treurspel door <i>H. H. Klijn</i>	„ 0,90.
Onnoozele Familie. Blijspel met zang	„ 0,40.
Pieter Spreeuw, of een uur boerenkermis. Blijspel met zang.	„ 0,40.
Schipbreuk, of de Erfgenamen. Blijspel	„ 0,50.
Schoolmeester en zijn vrouw. Blijspel	„ 0,30.
Verrassing in den nacht, of de Gelieven in den Tuin. Blijspel	„ 0,50.
Vrek. Blijspel, volgens Zschokke's bewerking van Molière's „Avare”, door <i>J. S. van Esveldt Holtrop</i> . Nieuwe druk.	„ 0,60.
Waar is de brand? of het belagchelijk uitgevoerd raadsbe- sluit. Blijspel met zang door <i>D. W. Stoopendaal</i>	„ 0,40.
Zielsverhuizing, of de Tooneelspeler tegen wil en dank. Blijspel	„ 0,30.
Zij is krankzinnig. Tooneelspel	„ 0,50.

